

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET

40. ÉVFOLYAM 1941 SZEPTEMBER

Új vidéki elemi iskolák • Pannon-
halmi magyar-olasz diákotthon
és gimnázium • Székesfehérvár
újabb iskolái • Székesfehérvári
ciszterci rend gimnáziuma • Győri
Szent Orsolya Rend Hóman Ottó
tanintézete • Sárospataki református
főgimnázium angol internátusa
Az Országos m. kir. Iparművészeti
Iskola kiállítása • Szombathelyi pol-
gári fiúiskola • Visegrádi vízibástya
Pécsi egyetem mosóüzeme • Épület-
szerkezetek • Külföldi lapszemle

UNGARISCHE BAUKUNST • ARCHITETTURA UNGHERESE • ARCHITECTURE
HONGROISE • HUNGARIAN ARCHITECTURE • MADJARSKO GRADJEVINARSTVO

SZERKESZTI: VITÉZ IRSY LÁSZLÓ

KORSZERŐ ÉPÜLETRE

AZ IDŐÁLLÓ
TÜKÖRFÉNYŰ
ALUMINIUM
ÖTVÖZETI

WEISS MANFRED
ACÉL- ÉS FÉMMŰVEI R. T.

CSEPEL

ÜVEG- BETON

márványüveg-
burkolás.

Épületüvegezés

BIELEK KÁROLY

Budapest
VIII., Tavaszmező-u. 18,
telefon: 132-594

Oragyi
BUDAPEST 4.

FREDAL

ALUMINIUM
HORGANYÓTVÖZET

LEMEZ,
SZALAG,
RÚD,
HUZAL,
CSŐ,
IDOM,
SZEGECS,
STB.

Budapest, VI.,
Vörösmarty-u. 36. Tel.: 128-845, 128-314

Üvegselyem-, Üphon

hő- és hangszigetelés

Baka és Gróza, XIV, Hungária-körút 130
Telefon: 497-122

Hrauda Károly és Fia

okl. gépészmérnök

Budapest, XIII., Forgách-utca 20. Telefon: 298-990

**Közp. fűtések, vízvezeték-
és csatornázási berendezé-
sek, szellőzőberendezések,
óvóhelyberendezések**

ZSIGMONDY BÉLA

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

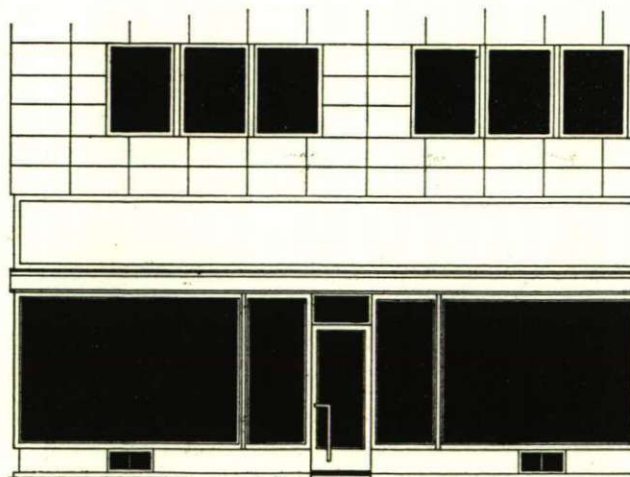
Híd-, víz-, partfal-,
vasbeton- és kútépí-
tési, alapozási, csa-
tornázási, légvédelmi,
óvóhely építési és
mélyfúrás vállalat

BUDAPEST, XI., HORTHY M.-ÚT 92

TELEFON: 268-920

Márkus Lajos r. t.
vasszerkezetek-
és láncgyára

Budapest
XIII., Hunn-utca 4/b

Acél- és fémportalók
Acél lakóházablakok
Préselt
acéllemezajtók
Légvédelmi ajtók

üvegbeton Lehotzky

„SZILMENT“

AUTÓ-BIZTONSÁGI ÜVEG
LÖVEDÉKÁLLÓ ÜVEG

Gyártja:

LIGETI LÁSZLÓ

Üvegtechnikai műintézet
BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-U. 23

A m. kir. honvédség szállítója
Alapítva: 1886. — Tel.: 141-256

**Művészi üvegfestmény-
ablakok, díszüvegezések**

Ligeti Sándor és Fiai

üvegfestészeti műintézet

Kispest, Üllői-út 182. Tel.: 349-288

Alapítva: 1886

Bpsten, József-u. 23. Tel.: 141-256

VIZHATLAN BETON
TRICOSAL NORMAL

VIZALATTKÖTŐ BETON
TRICOSAL S I

GYORSKÖTŐ BETON
TRICOSAL S III

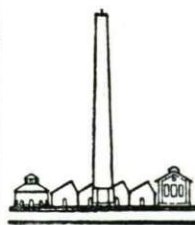
BETONEDZŐ
FLUAT GRÜNAU

GYÁRTJA:

FERRO-CYAN KFT

BUDAPEST V KOSSUTH L. TÉR 4.

TELEFON: 118-106

**Kéményépítés
Kazánbefalazás
Kemenceépítés
Hő-, hűtő-, hangszigetelő
anyagok gyártása és szerelése**

WELVÁRD ZOLTÁN

okl. mérnök, építőmester
BUDAPEST, XI., FORRÁS-UTCA 4.
Telefon: 258-245

Travertin kőutánnzat

burkolati lapok minden
színben és struktúrával,
valamint szobrászmunkák

Rákos

szobrász, VII, Szent
Domonkos-utca 5.sz.
Telefon: 228-004

HATÉVITIZED ÓTA

BUDAPEST — TELEFON: 127-275

Dr. Helvey víz-, hő-
és hangszigetelések

WÄGNER HUGÓ

okl. mérnök, **KÖZPONTI FÜTÉS** és víz-
vezetékberendezési vállalata, Budapest, II.,
Keleti Károly-utca 31. sz. Telefon 366-965

**Betonkavicsot,
kvarchomokot**

osztályozva is

**QUARCIT
nemesvakolat**

mindennemű építési anyagot
bármily mennyiségben szállít

**Fazekas Károly
és Társai**

Vác. Telefonszám: 107

Jakóby László

okl. kohómérnök

Telefon: 38-45-99

*Kazánfalazás
Ipari kemencék,
gyárkémények építése
Hőszigetelések
Gépalapozások*

**KAZANBEFALAZÁS
GYÁRKÉMÉNYEK
IPARI KEMENCÉK**

SZAB. THERMOPHOR

kémények egymásfő-
lőtti tüzelések és köz-
ponti fűtések részére

SZAB. C I K L O N

kéményfeltét

SCHULZ

tüzeléstechnikai és építési r.-t.
BUDAPEST, VII., ARÉNA-ÚT 80
Telefon: 221-250 és 221-262

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET

MEGJELENIK HAVONKÉNT

40. ÉVFOLYAM 9. SZÁM. 1941. SZEPTEMBER

FELELŐS SZERKESZTŐ: VITÉZ IRSY LÁSZLÓ

MUNKATÁRSÁK: KAFFKA PÉTER, RÉCZEY MIKLÓS, ZSITVA TIBOR

Előfizetési ár: Egész évre 24 P, fél évre 12 P, egyes szám ára 3 P

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST,
VII., DOHÁNY-UTCA 20. III. em., TELEFON: 223-668

Kiadásért felel: vitéz Irsy László

JELLEN SZÁM VEZÉRGONDOLATA:

A közoktatásügy építészeti kérdései vidéken

Bevezető — vitéz Irsy László, okl. építészmérnök, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa alelnöke.

Új vidéki elemi iskolák — Ottó László, miniszteri osztálytanácsos.

Pannonhalmi magyar-olasz diákotthon és gimnázium — Kováts Arisztid, a pannonhalmi Szent Benedek Rend gróf Ciano Galeazzo és Constanzo gimnáziumának és nevelőotthonának igazgatója.

Székesfehérvár újabb iskolái — Schmidl Ferenc, székesfehérvári műszaki tanácsos.

Székesfehérvári Ciszterci Rend Szent István gimnáziuma — Tervező Rottman Elemér, okl. építészmérnök.

Győri Szent Orsolya Rend Hóman Ottó tanintézete — Tervező Megyer Meyer Attila, okl. építészmérnök.

Sárospataki református főgimnázium angol internátusa — Tervező Schulek János, okl. építészmérnök.

Az Országos m. kir. Iparművészeti Iskola 60 éves jubileumával kapcsolatos kiállítás — Dr. Kampis Antal, egyetemi magántanár.

Szombathelyi polgári fiúiskola — Tervezte Vass Béla, okl. építészmérnök tervei alapján Szombathely megyei város mérnöki hivatala.

Visegrádi Vízibástya — Schulek János, okl. építészmérnök.

Pécsi egyetemi mosóüzem — Tervező Kőszeghy Gyula, okl. építészmérnök.

Épületszerkezetek — Lapszemle.

1941. OKTÓBERI SZÁM VEZÉRGONDOLATA:

Szociális intézmények és munkáslakótelepek.

Bevezető

Mult számunkban szeptemberi lapunk vezérgondolatául »a közoktatásügy építészeti kérdéseit a fővárosban és vidéken« témakört jelöltük meg. Eredeti elgondolásunkat megváltoztattuk és mostani számunkban kizárólag vidéki iskolákat ismertetünk, ugyanis a közelmúltban oly sok építészeti kiváló vidéki iskola épült fel, hogy az anyag kimerítő ismertetését csak így lehetett megoldani. A főváros nagy iskolaépítési programja ma lebonyolítás alatt áll. Nagyszámú tervező építész részvétele mellett megtartott tavaszi elemi iskola tervpályázatok alapján felépítendő fővárosi iskolák a jövő évben készülnek el. A Magyar Építőművészet szerkesztősége programjába iktatta, hogy jövő évi egyik számában fogja ezeket az iskolákat, valamint más új budapesti iskolákat lehozni.

Jelen számunkban ismertetjük a m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium vidéki elemi iskola terveit, valamint egy elemi iskolát, két polgári fiúiskolát, egy gazdasági tanintézetet, egy kereskedelmi iskolát és líceumot, egy gimnáziumot, egy főgimnázium internátusát, egy gimnáziumot és vele kapcsolatos diákotthont, valamint egy egyetemi mosóüzemet.

Az Iparművészeti Iskola 60 éves jubileumával kapcsolatos kiállítást képekkel illusztrált cikkben ismertetjük. Lapunk jelenlegi számából külön ki kell emelnünk Székesfehérvár iskolaépítési tevékenységét. Általánosan ismeretes, hogy Székesfehérvár éveken keresztül milyen nagyvonalú városrendezési és építészeti eredményeket mutatott fel. Ezekhez az alkotásokhoz méltón csatlakozik az itt bemutatott négy iskola. Figyelmet érdemelnek az itt bemutatott munkák azért is, mert helyes példát mutatnak arra, hogy a megépítésnél és elhelyezésnél nem csupán az építészeti kérdéseket, hanem az építménnyel kapcsolatos városrendezési kérdéseket is meg lehet és meg kell oldani.

A székesfehérvári iskolaismertetésekhez méltóan csatlakoznak nagyobb városaink iskolaépítési tevékenységéről bemutatott példák.

vitész IRSY LÁSZLÓ

Új vidéki elemi iskolák

A vallás- és közoktatásügyi minisztérium az 1926–30. években gróf Klebelsberg Kunó minisztersége alatt végrehajtott nagy iskola építései után, a világgazdasági helyzet nyomottsága idején, a kitűzött és a kb. 5000 új elemi iskola építésével is csak részben megvalósított munkát nem folytathatta olyan ütemben, amint azt a nemzet nevelő munkájának fokozott szükséglete megkívánta volna.

A háború után beállott nyomasztó gazdasági és pénzügyi helyzet miatt kényszerű követelmény lett, hogy az iskolák is sokszor a minőség rovására a lehető legkisebb költséggel kerüljenek kivitelre, mert a csak kissé szabadabban tervezett épületek költségeit sem a minisztérium, sem a községek nem tudták volna viselni. Így az anyagi lehetőségek szűk körlátai között az elmúlt évtizedben létesített elemi iskolák sokszor olyan alaprajzzal és olyan kivitelben épültek, hogy azok sem a tanügyi, sem műszaki követelményeknek nem

feleltek meg a kívánt mértékben. Az alaprajzi területcsökkentés első áldozata a tanterem melletti és a gyermekek egészségi szempontjából elengedhetetlenül szükséges zárt folyosó lett, amelyet néha 4–5 m²-nyi kis előtérre csökkentettek.

Itt a gyermekek a tanításközi szünetekben egyáltalán nem tartózkodhattak, s erre a célra bármily rossz időben a tanterem, vagy a sáros udvar maradt.

A tanterem megszabott 6.30 x 10.00 m méretéből, részben a faanyagban való takarékoskodás, de főként amiatt, hogy a munka nélkül álló vidéki kőművesiparos és kőművesmesterek is hozzájuthassanak a kevés számú iskola építési munkájához, a falköz távolságát 6.0 m-re csökkentették.

A rendkívül nyomott pénzügyi helyzet a szegénység olcsó építőanyagát: a vályogot egyenrangúvá léptette elő a téglával, sőt elméleti építészeket arra is rávette, hogy külön előadásokban nyugtassák meg a kételkedőket

a vályog falazat »nagyszerűsége« felől. Formai szempontból pedig a jelszó a »modern« volt, melynek örve alatt azután a vidéki közművestervezők mindent elkövethettek, sőt el is követtek. A leszűkített alaprajzon felépített vályogépületek ezzel a »modern« külsővel, a pár év után már minduntalan hulló, feltáskásodott vakolatukkal, az erős ülepedések miatti repedéseikkel és elferdült asztalosmunkáikkal nagyon szomorú képet mutatnak.

A minisztérium 1937. évben a mostoha sorsban tengődő vidéki elemi iskola építés segítségére akarván sietni, neves budapesti építészeket kért olyan mintatervek készítésére, melyek jó alaprajzokkal, egyszerű, de tetszetős felépítésükkel útmutatásul szolgáljanak a vidéki kis képességű közművesmester-tervezők számára.

Az egyik főkövetelmény az volt, hogy az egyes népi tájak építészeti alaprajzi és felépítménybeli jellegzetességei alkalmaztassanak az épületeknél.

A beérkezett tervek — sajnos — nem elégtették ki teljesen a kívánalmakat. A budapesti építészek nagy része figyelmen kívül hagyta azt, hogy a vidéki elemi iskola amellest, hogy egyszerű eszközökkel épül, alaprajzában éppoly szükségletet kell, hogy kielégítsen, mint bármely nagyvárosi iskola.

A tervezők a kezdetlegességet alkalmazták a célszerű egyszerűség helyett, vagy pedig csak költséges kivitelű formákkal kísérelték meg megvalósítani az egyszerűséget.

Igy ezekből a tervek közül alig került egy, kettő kivitelre.

Az ilyen tapasztalatokból és a vidékről újabban is felterjesztett tervek közül megállapítható, hogy szükség van végre ennek a kérdésnek alapos feltárására és részletes kidolgozására. A minisztérium műszaki osztálya most dolgozik azon, hogy az elmúlt évtizedben az iskola egészségének rovására — a mindig jelentkezett és hivatkozott pénzhány miatt — túlzott módon keresztülvitt csökkentések mellőzésével olyan vidéki elemi iskola típusokat tervezzen, melyek elsősorban az összes fontos tanügyi, illetve egészségügyi, másodsorban a műszaki követelményeket kielégítsék. Az alapterület nem csökkenthető a gyermekek egészségének hátrányára. Megfelelő nagyságú, jól világított,

zárt folyosó feltétlenül szükséges. A szertár, mely egyúttal a tanítók tartózkodási és dolgozó helye, ugyancsak kellő területű és jól világított legyen — a tanterem 6.0 m szélessége elegendő, mert a tapasztalat igazolja, hogy ez a méret elemi iskolánál semmiféle hátránnyal nem jár.

A tanítólakás általában kétszobás, mely kis fürdőszobával és tornáccal bővül.

A vályognak, mint építőanyagnak szerepét megszüntetni kívánjuk, s az iskolai építési államsegélynek emelése által lehetővé tesszük, hogy a magyar falu előtt példaként szolgáló iskola-épület csakis jó anyag felhasználásával épüljön meg. Így a falak mindenütt téglából készülnek, a padló alatt pedig mindig nedvességelleni szigetelést alkalmazunk.

Külsőben az egyszerűséget valóban egyszerű és célszerű eszközökkel kívánjuk elérni. Nincsenek fölöslegesen nagyméretű tornácok. Ezek csak a bejáratok mellett az esővédő szerepét töltik be.

A tantermek 3.40 m, a folyosók és a tanítólakások belső magassága 3.0 m. Az egy- vagy kéttantermes iskolánál a tanítói lakás egybeépül az iskolával, több tanterem esetén a tanítói lakás külön épületben nyer elhelyezést, de mindkét esetben olyan elrendezésben, hogy a tanítói lakás bejárata teljesen elkülönített legyen az iskoláétól, ezenkívül a tanítónak az iskola udvarától külön kertje és udvara legyen, amelyet az iskola forgalma nem zavarhat.

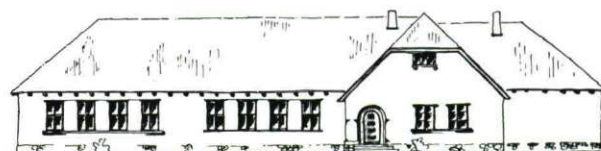
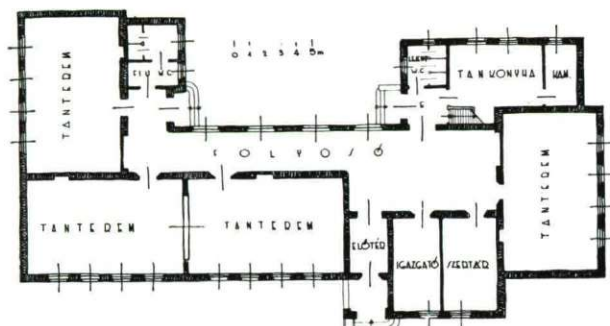
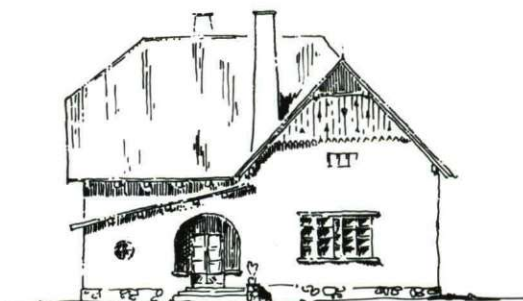
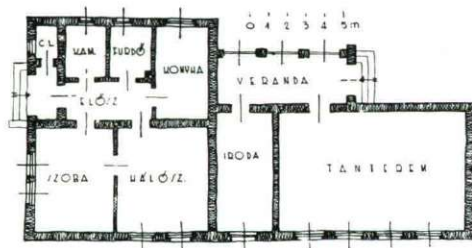
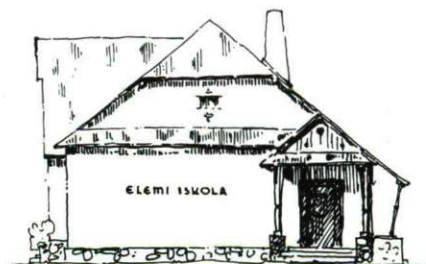
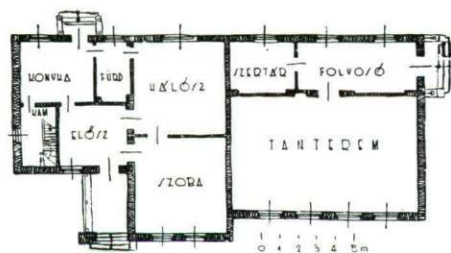
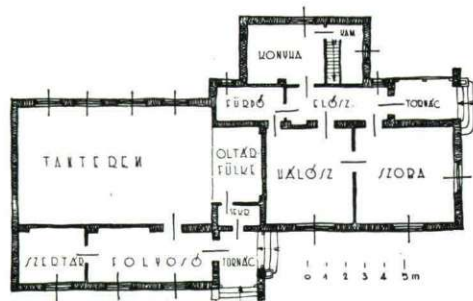
Ezek figyelembevételével az iskolatelek kiválasztását fokozottan ellenőrizzük és csakis megfelelő égtájolású és tekvésű telken engedélyezünk iskolaépítést.

Műszaki osztály a magyar vidék tájépítészetének formanyelvéhez alakítva terveztet néhány mintatervet, melyeknek az összes szempontokat ki kell elégíteni és minden bírálatot kitűnően ki kell állni. Így alaprajzban, mint a felépítés minden részletében tökéletesen átgondolt és a környezetbe mintaszerűen beleilleszkedő iskolákat kívánunk terveztetni és kiviteleztetni.

Ehhez a munkához a magyar népi építészet sorsát őszintén a szívén viselő, minden tehetséges magyar tervezőt szeretettel hívunk segítségül.

OTTÓ LÁSZLÓ

Új vidéki elemi iskolák. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium iránytervei

Pannonhalma

Magyar-olasz diákotthon és gimnázium

Új nevelőintézet emelkedik Pannónia szent halmán. Ott, ahol körülbelül ezer évvel ezelőtt olasz szerzetesek tanították a magyarságot betűvetésre, most az olasz kultúra ismeretével gazdagított, de lelkében ízig-vérig magyar műveltséget óhajt terjeszteni az új diákotthon.

Az új iskola, mely közel 300 méter magasságban emelkedik, 33.000 légköbméteres és 5 emeletes. Tervezői Hidas Lajos és dr. vitéz Kiss Tibor építéssz-mérnökök. Az új épület szépen hozzásimul a régi főmonostorhoz. Megtervezésénél három irányelvet kellett szem előtt tartani: Az első, hogy az új szárny ne nyomja a régit, tehát kissé hátrább és kissé alacsonyabban kellett elhelyezni; másodsor: alkalmazkod-jék a régi épülettömb stílusához, de úgy, hogy a maiság jellegét is hordja magán; harmadszor pedig — éppen mivel olasz vonatkozású az intézet — olaszos vonásokat is kell magánhordania. Ezt a harmadik követelményt leginkább a pompás árkádsor valósítja meg.

Az új nevelőintézet földmunkálatai 1940 őszén kezdődtek. A tulajdonképpeni építkezés februártól júniusig folyt. Ma már tető alatt van az új épület. Most folyik vakolása és a központi fűtési, a vízvezetéki és a villamossági csöveknek elhelyezése.

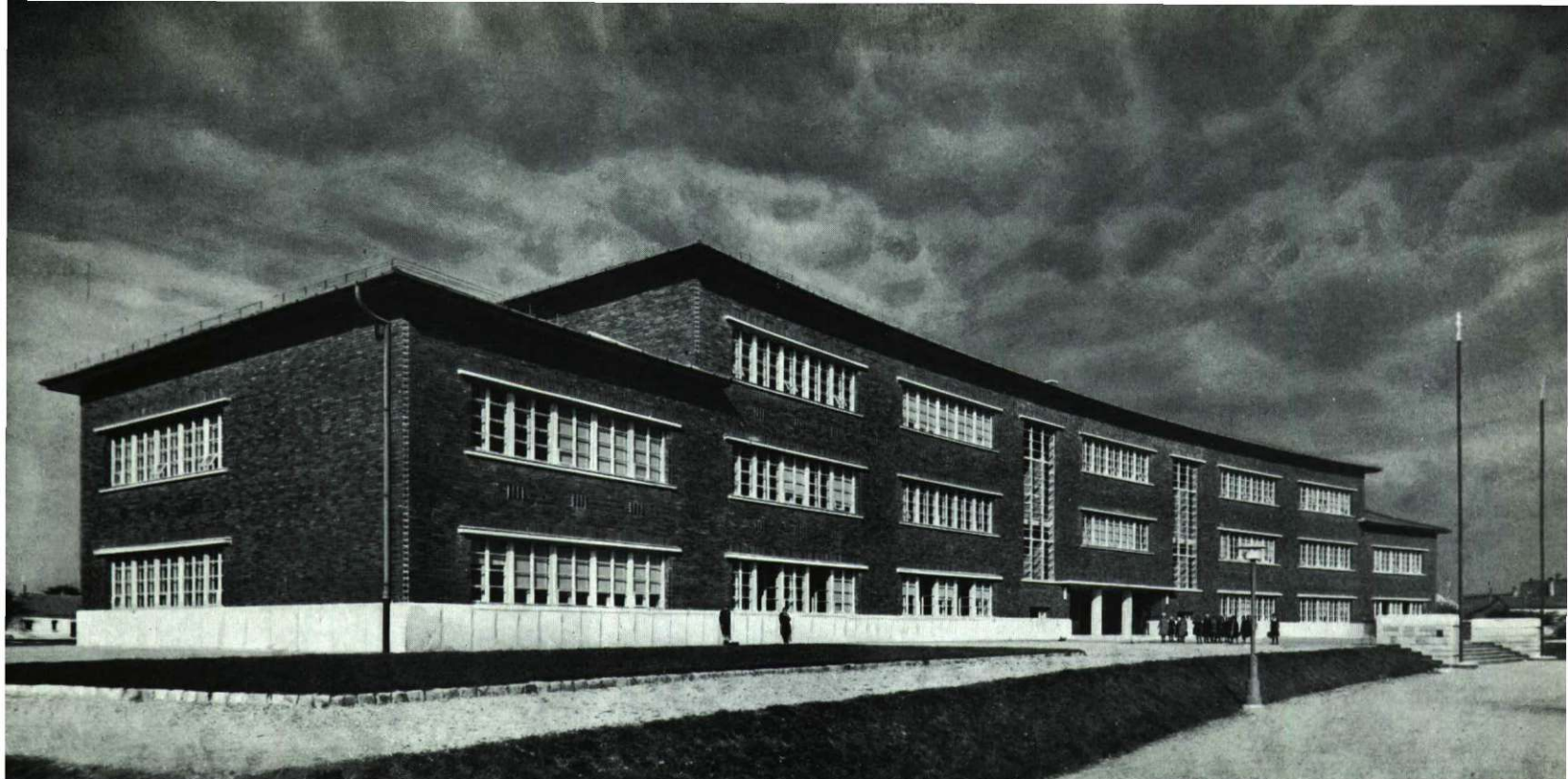
A folyosókat leszámítva majdnem kétszáz helyiség szolgálja a kétszázas létszámúnak tervezett magyar-olasz kollégium növendékeinek művelődését, keresztény és magyar szellemben való nevelését, sportját, szórakozását.

A helyiségek bőven méretezettek. Bár az intézetben az osztálylétszám a szokásosnál alacsonyabb, mert átlag csak 25 diák lesz egy-egy osztályban, a méretek a szokásosnál nagyobbak lesznek, mert pl. az I. és II. osztály tanulóterme 14 m hosszú. A tornaterem 26×10 m, a közösterem, mely vetítőterem gyanánt is szolgál, 20 m hosszú lesz. Lesznek tágas játékszobák, műhelyek. Lesz aerohelyiség és 25 m hosszú céllövő-folyosó, lesz a fürdőszobákon kívül 20 zuhanyozó fülke, lesznek egyes zeneszobák és közös zeneterem, lesznek fizikai, kémiai, természetrajzi szertárak és közös laboratórium, melyben hideg és meleg vízzel, villannyal, gázzal ellátott egyes asztaloknál kísérletezhetnek a növendékek.

Érdekessége lesz ennek az épületnek az is, hogy a folyosókat és a rajztermet leszámítva nem lesz északnak fekvő helyisége. Minden háló és nappali úszni fog a tiszta levegőben és napfényben, ami az egészséges nevelés szempontjából fontos tényező. Az ablakokból minden irányban messze-messze kilométerekre betekintheik a növendékek Magyarországnak egy-egy jó darabját. A pannonthalmi diákok nagy távlatokhoz szokhatnak. Ez jelképe lesz annak a szellemi és erkölcsi nevelésnek, amelyet ott a fiúk nevelői igyekeznek megadni, hogy az életbe kikerült diákok széles látókörrrel, a pannonthalmi magyar kereszténység szellemével fogjanak hozzá a második magyar évezred megteremtéséhez.

KOVÁTS ARISZTID

A gimnázium látképe
1. északnyugatról
2. nyugatról
3. délnyugatról
4. délről.

Szent István elemi iskola.

Tervező : Thomas Antal.

Székesfehérvár újabb iskolái

Az utolsó tíz év alatt sok évtized mulasztását kellett pótolni Székesfehérvárott, egyrészt, hogy az elavult és a mai igényektől messze elmaradt iskolák helyett jó értelemben vett modern intézeteket lehessen a pedagógia szolgálatába állítani; másrészt, hogy a mezőgazdasággal foglalkozók szaktudásának országos érdekét jelentő fokozása céljából az e téren jelentkező szükségletet is kielégíthessük. A szükségletek kielégítésén kívül azonban az új iskolák létesítésénél arra is törekedtünk, hogy a könnyű megközelítésen kívül, ezek az új épületek lehetőleg zöld környezetbe kerüljenek, tetszetős, barátságos épületek legyenek és olyan elhelyezést kapjanak, hogy az illető városrésznek nemcsak kulturális központjai, hanem jó városképi elemei is legyenek.

A következőkben ismertetendő három új iskola ennek a két főszempontnak kielégítéséből született.

A Szent István Központi elemi iskola 22 tanterme négy teljesen elavult régi iskola pótlására épült.

Az állatvásártér kitelepítése után 13 k. hold területű tér szabadult fel a város közepében. A nagyjából háromszög alakú területet a város parkosította és a háromszög súlypontjában, az Alsókirálysor és a Gáztelep-utca keresztezésében építette meg az új elemi iskolát. A terület határoló falusias házsorok betakarása érdekében a tér nyugati és északi oldalán 1, 2, 3, és 4 elemből álló, azonos párkánymagasságú, emeletes sorházak épülnek, a déli oldalon

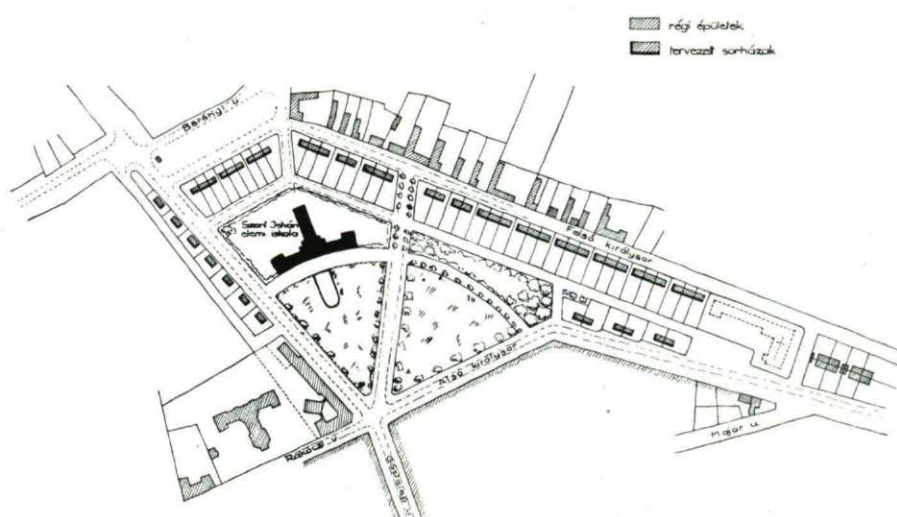
27 m-es előkerttel. Ezáltal ezek a kertek is a nyilvános park szerves tartozékai lesznek, a lakások viszont a legkellemesebb tájolást kapják. Az így keretezett parkban áll az iskola, csak élő sövény kerítéssel.

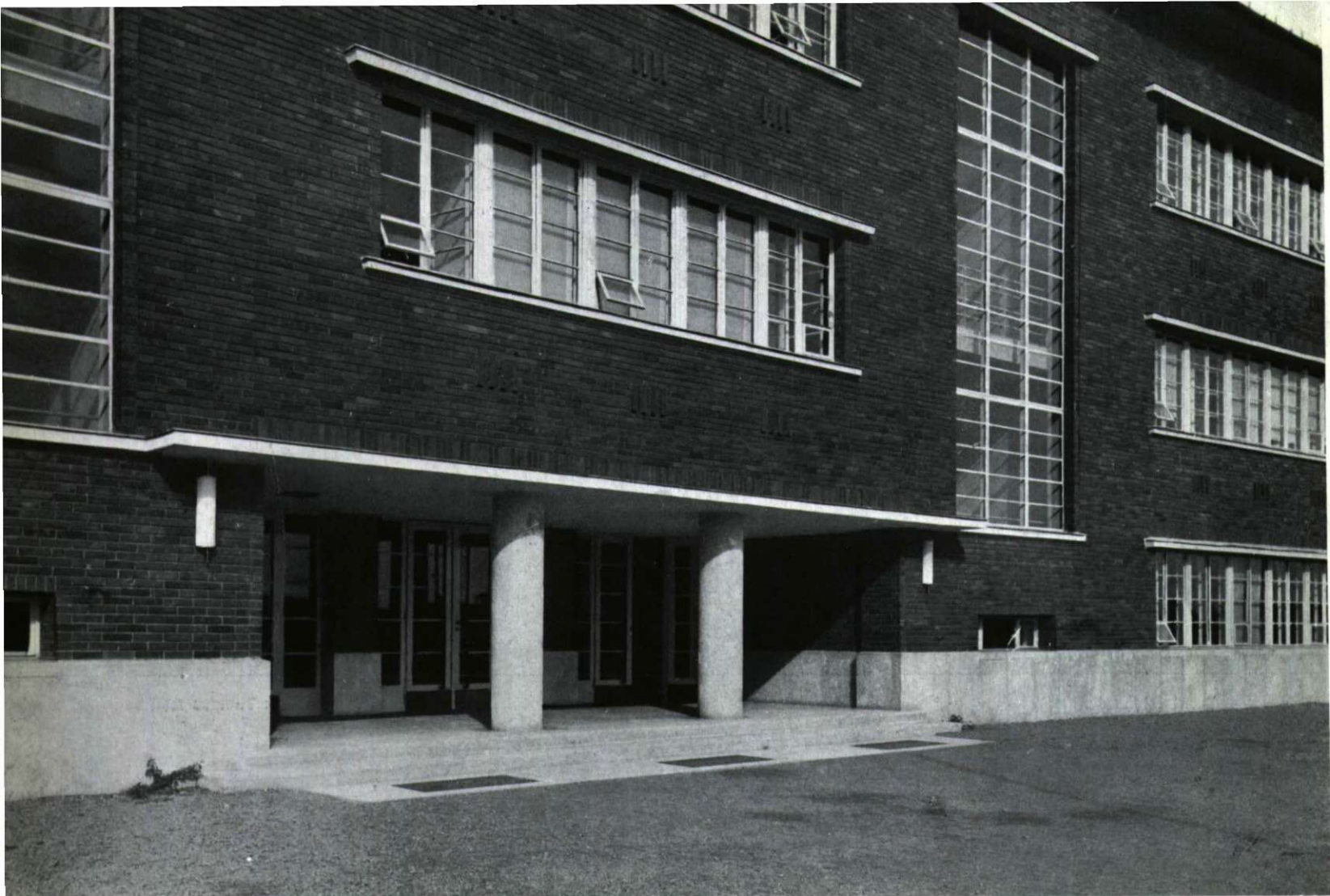
A nagyobb részben kétemeletes iskola előteréből nyílik a tornatermi rész, amely — a végébe épített altiszti lakásokkal — az udvart két részre osztja: fiúk és lányok játszótérre. A belső elosztást a két lépcsőház és az íves alaprajzi elrendezés adják. A tantermek déli fekvésűek, 7.00×1.40 m méretű ablakokkal, tehát tökéletes megvilágítással. Az ív nagy sugara

következtében a tantermekben alig lehet észrevenni a hajlást, annak ellenére, hogy az alulbordás vasbeton födém gerendái alulról láthatók maradtak. A kópadozatok színes magyar metlachi lap-törmelékből készültek, a falak is színesek, a berendezés egységesen bükkfa, természetes színben lakkozva: mindezek együttesen játékos, kedves környezetet adnak az elemi iskolai életnek.

Az 1938-ban elkészült épület 15.242 m³; 307.000.— P építési költséggel, tehát 20.50 P légköbméter egységgel épült. Tervezője Thomas Antal építész, v. műegyetemi tanársegéd volt.

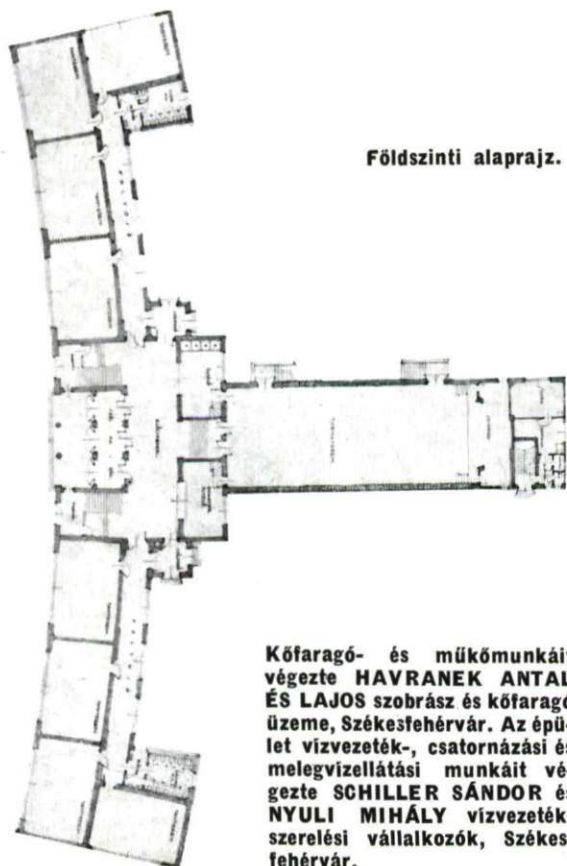
Vázrajz
a Szénátér rendezéséről

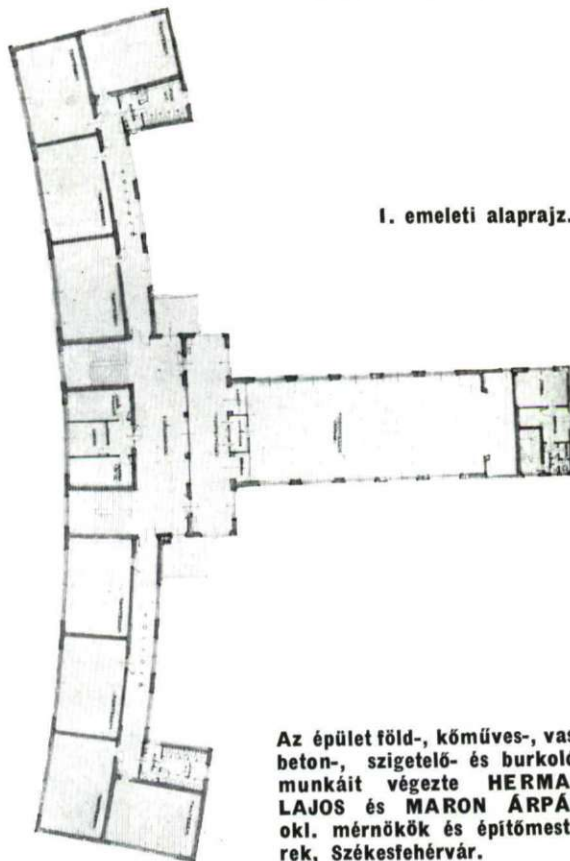
Szent István elemi iskola főbejárója.

Székesfehérvár

Földszinti alaprajz.

Kőfaragó- és műkőmunkáit végezte **HAVRANEK ANTAL** ÉS **LAJOS** szobrász és kőfaragó üzeme, Székesfehérvár. Az épület vízvezeték-, csatornázási és melegvízellátási munkáit végezte **SCHILLER SÁNDOR** és **NYULI MIHÁLY** vízvezeték-szerelési vállalkozók, Székesfehérvár.

I. emeleti alaprajz.

Az épület föld-, kőműves-, vasbeton-, szigetelő- és burkolómunkáit végezte **HERMAN LAJOS** és **MARON ÁRPÁD** okl. mérnökök és építőmesterek, Székesfehérvár.

Szent István elemi iskola.

Földszinti előcsarnok.

A középfokú gazdasági tanintézet az újonnan kialakított vasútállomás előtti tér egyik domináns eleme. 1937–38. években Széll László építész, műegyetemi adjunktus tervei szerint a m. kir. Földművelésügyi minisztérium építtette, a város igen jelentős anyagi hozzájárulásával. Elhelyezését a városképi szempontokon kívül az indokolja, hogy egyrészt az intézetnek sok, vidékről vonattal bejáró tanulója van, másrészt a tanulók

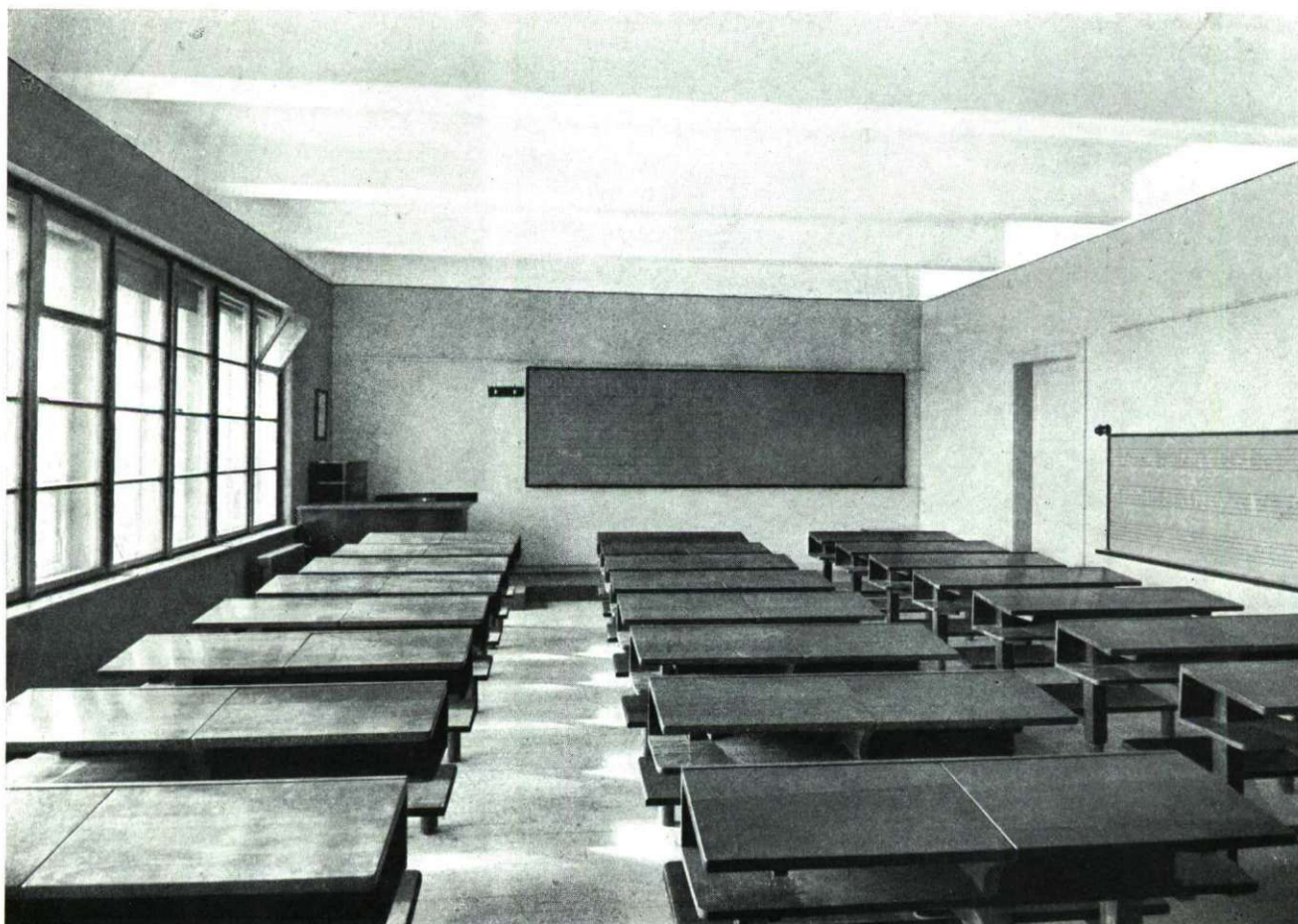
a város határában fekvő és a város által rendelkezésre bocsátott 100 k. hold területű tangazdaságba vonattal járnak ki. Az épület nyugati szárnyának íves hajlása a Prohászka Ottokár-út vonalához simul és ezáltal az út befejező szakaszának is szép lezárást biztosít.

Az épületben hatvan ágyas internátusi üzem, tanterem és tornaterem nyertek elhelyezést. A 14.264 m³ beépítésű épület építési végösszege 360.858.76 P

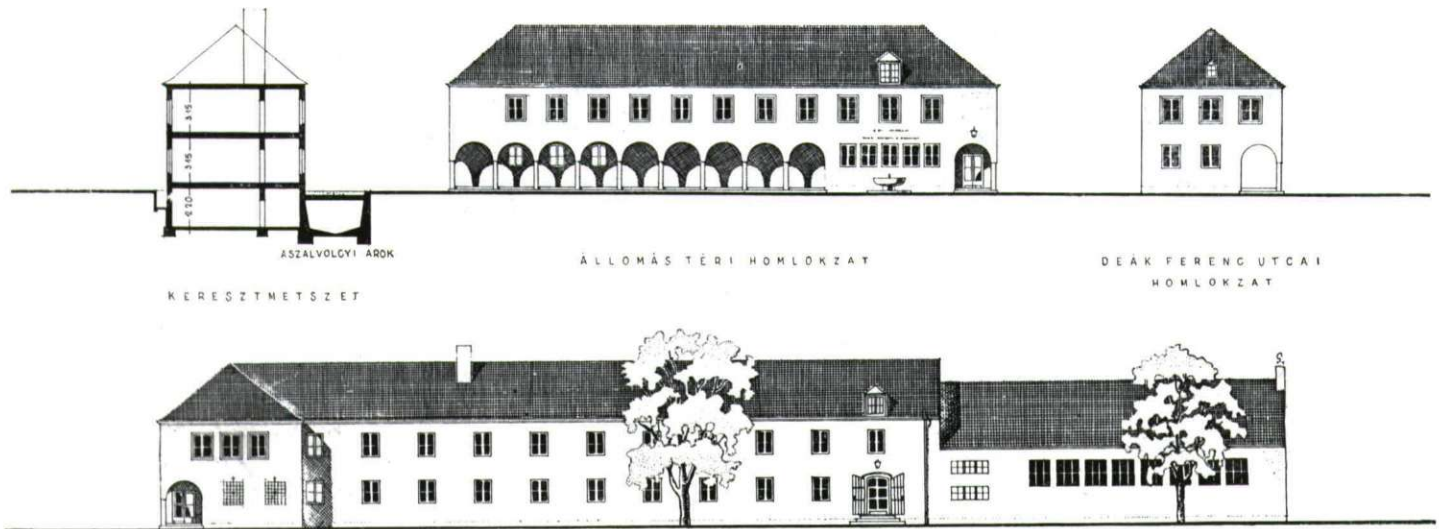
légméter egységára tehát 26 P volt. Ennek ellenére az intézet egyike a város legszebb épületeinek és tökéletes megtestesítője annak a törekvésnek, amely barátságos otthont kíván az ifjúságnak nyújtani a megszokott rideg kaszárnyák helyett.

Az alaprajz áttekinthető, tiszta. Belső térhatásai megkapóak, kedvesek. Minden egyes részlet átgondolt, összehangolt. Az egész épület és annak berendezése tipikus példája a szer-

Tanterem.

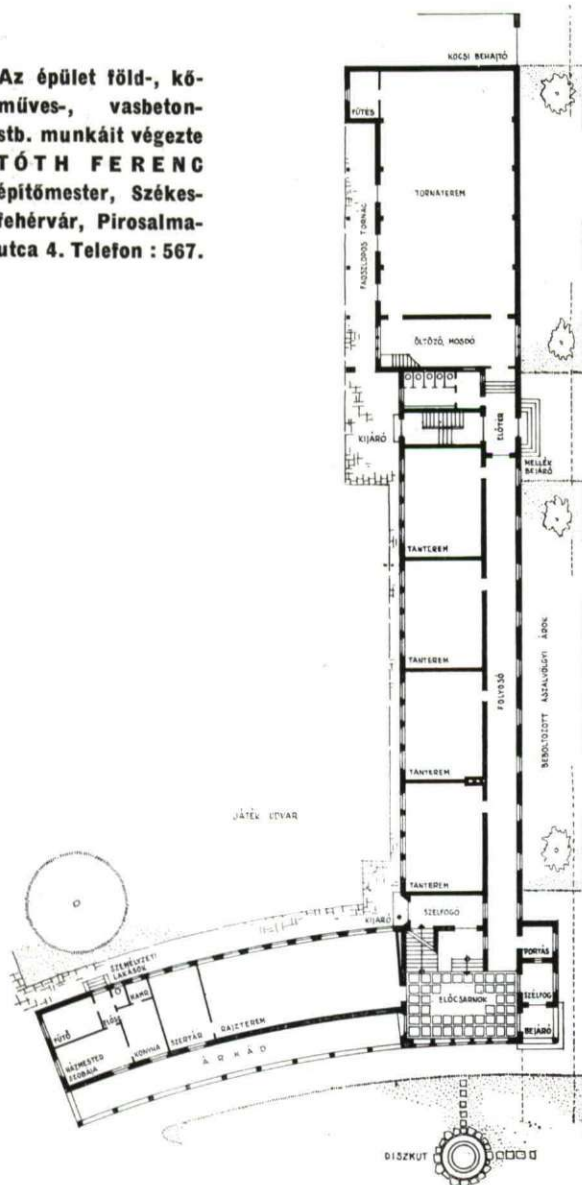
Székesfehérvár

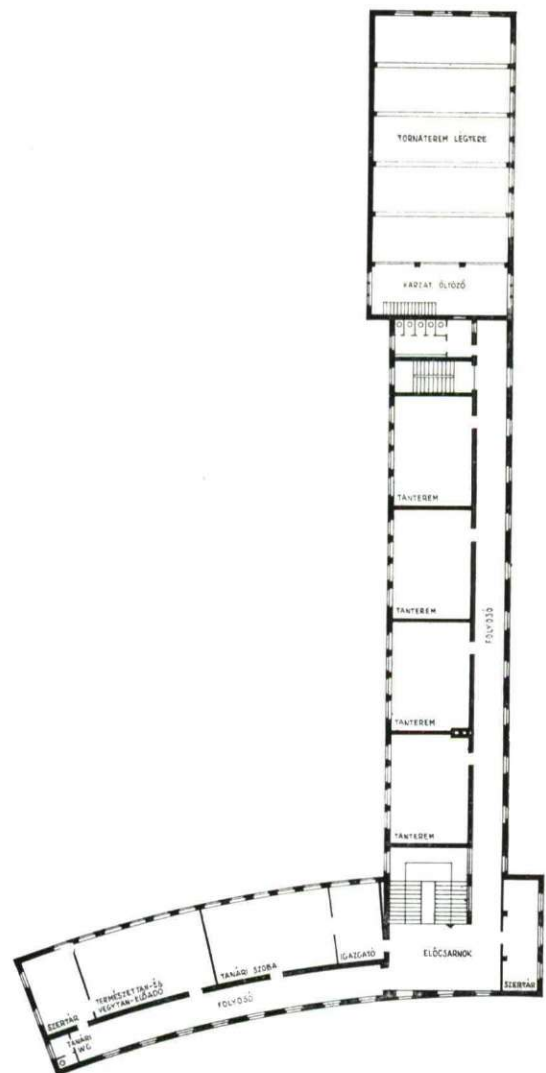
Horthy Miklós polgári fiúiskola.

Tervező: Széll László

Az épület föld-, kő-, műves-, vasbeton-stb. munkáit végezte **TÓTH FERENC** építőmester, Székesfehérvár, Pirosalma-utca 4. Telefon : 567.

Földszinti alaprajz.

Emeleti alaprajz.

M. kir. Szent István középfokü gazdasági tanintézet homlokzata.

Tervező : Széll László.

tettel, aprólékos gonddal és alapos tudással készült építészeti munkának. Meggyőződésem, hogy ha minden épület így alakulna ki: sokkal kevesebb lenne az építésszek elleni panasz, talán kevesebbet termelnének építészaink, de nyugodtabb lenne a lelkiismeretük, és feltétlenül több lenne a művészi szempontból értékálló épületek száma is.

Ugyanennek a térnek ellenkező oldalán, nyilvános park déli részén épül az új polgári fiúiskola. Ennek tervezésével a város — a gazdasági tanintézetnél szerzett tapasztalatok alapján — ugyancsak Széll Lászlót bízta meg.

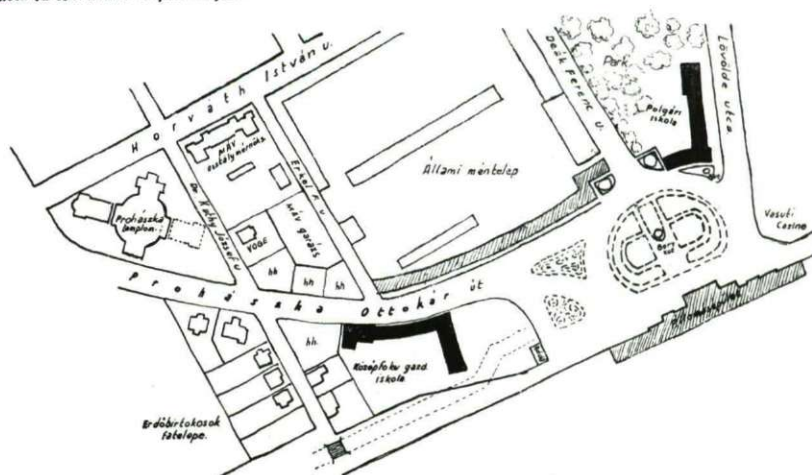
A nyolc tanteremből, tornateremből és a szükséges tartozékokból álló L alakú épület rövidebb oldala fordul az állomás előtti tér felé, hogy ezáltal bepillantást engedjen a parkra, de a teret, illetve annak körülépítését ezen az oldalon mégis lezárja. A parkhoz való csatlakozás levegősebb megoldása érdekében oldotta fel a tervező ezt a homlokzatot árkádsorral is. Az állomás közelébe való telepítés ennél az iskolánál is a vidékről bejáró tanulókra tekintettel történt. Megépítése után mód lesz arra, hogy a város közepén álló, ma túlszűfolt polgári iskolát a helybeliek részére tartsák fenn, az új iskolába pedig a reggelenként hat irányból vonattal

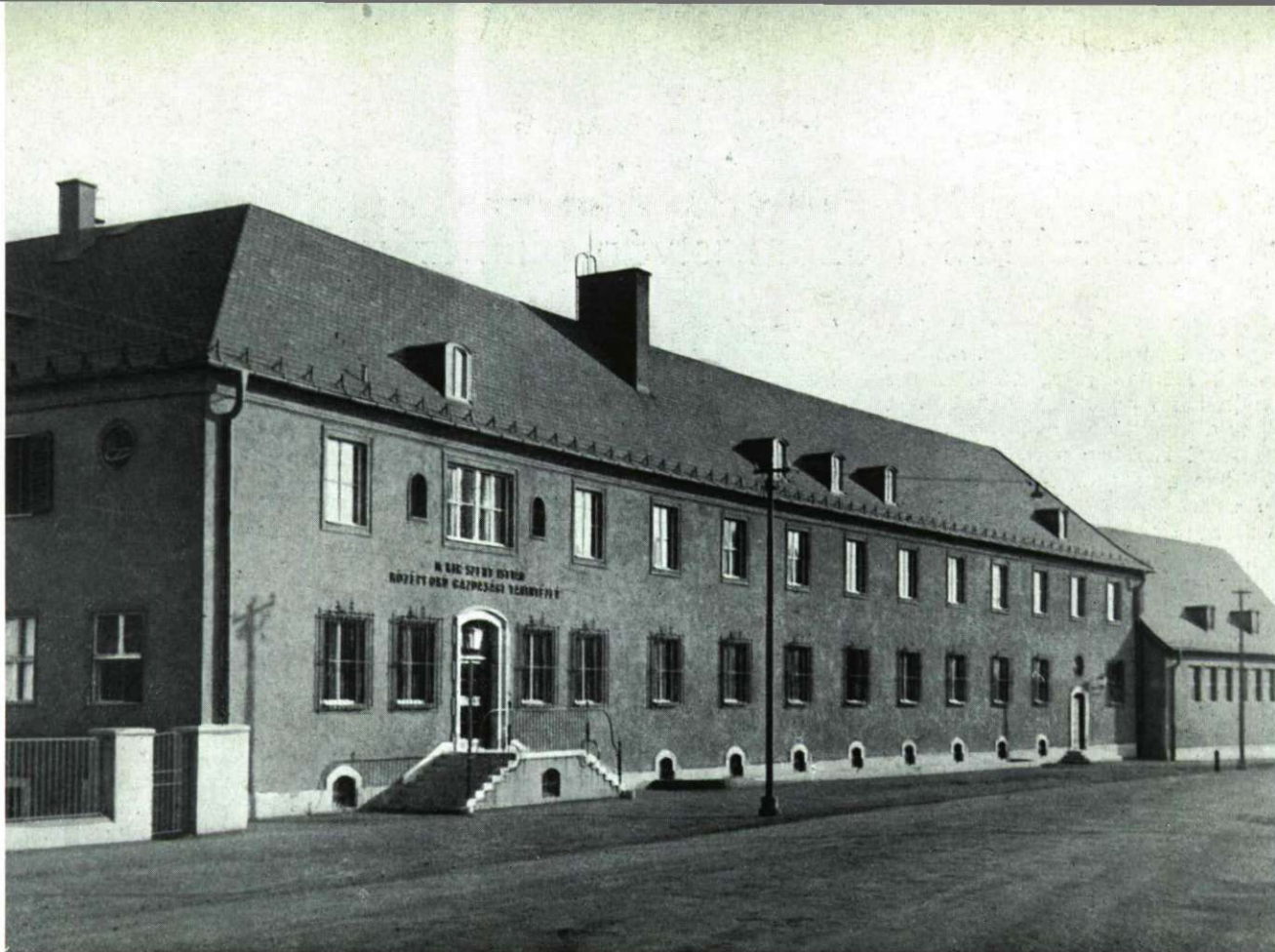
érkező ifjúságot helyezték el. A park viszont — amelyre az összes tantermek is nyílnak — ellensúlyozza a vasút közelségét és a vonatindulásra váró gyermekeknek is kellemes játszótérrel nyújt kora tavasztól késő őszig. A tervezett beépítés 10.157 m^3 . Az előirányzott építési végösszeg a szerződési összegeket véve számításba tehát 38.— P. A tömegében már ki-

alakuló épület és az elkészült részletrajzok biztosítékot nyújtanak arra, hogy ez az iskola is méltó párja lesz a gazdasági tanintézetnek. Az ismertetett épületek mindegyike a legszűkebbre szabott hitelkerettel készült, illetve készül, amint ez az építési költségekből is kiviláglik. A takarékoság azonban csak a méretek meghatározásában, a leggazdaságosabb szerkezetek és anyagok meg-

HELYSZINRAJZ

a vasúti állomás előtti tér és Prohászka templom környéke.

M. kir. Szent István középiskola gazdasági tanintézet.

Északi főhomlokzat.

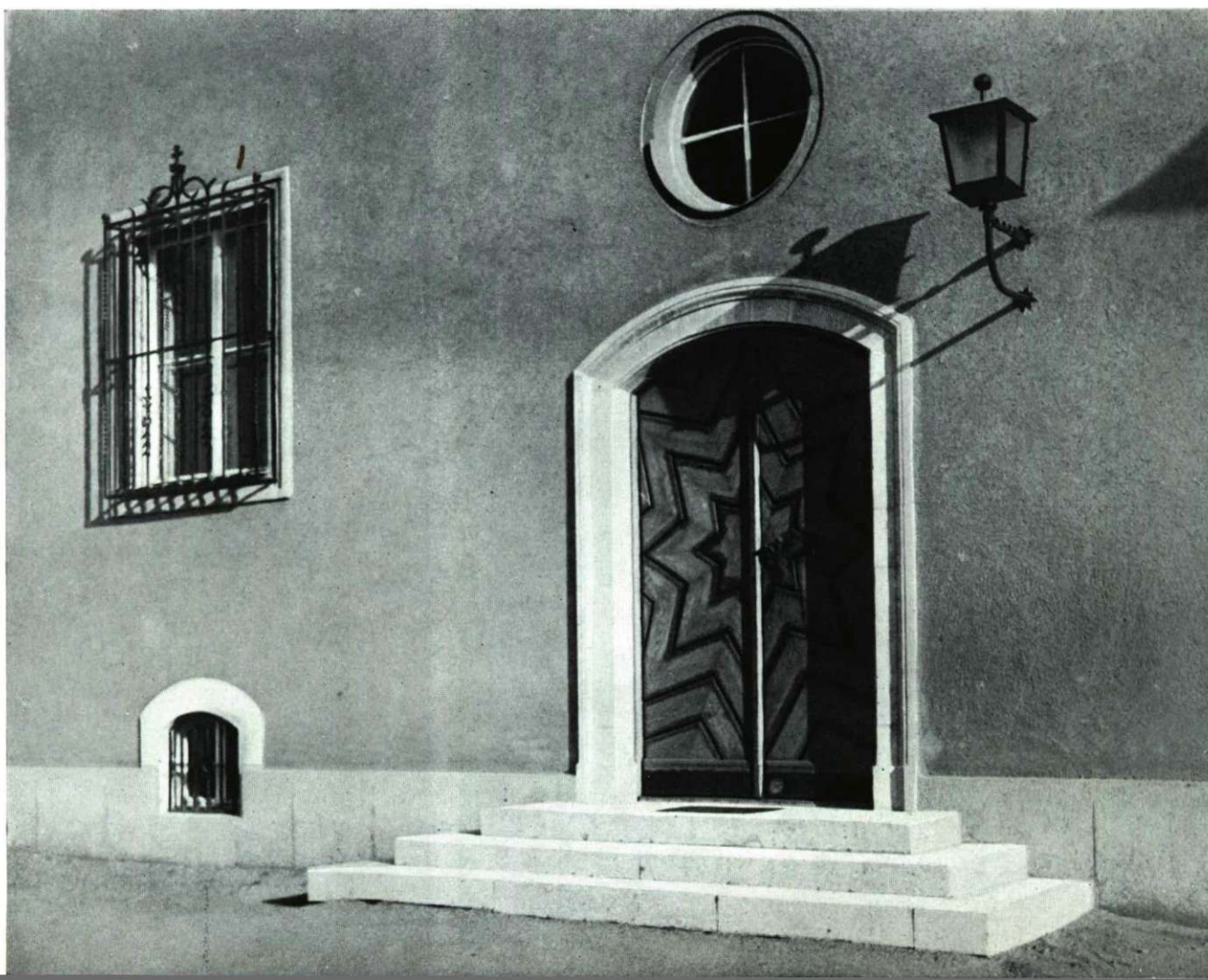
választásában mutatkozik. A nagy igénybevételnek kitett épületrészek — homlokzatok, padlók, sarkok, asztalosmunkák, mázolások, stb. —

mindegyiknél kikísérletezett, megbízható anyagok felhasználásával készültek. Nem különlegességeket akartunk, hanem szolid, tartós, jó és

vidéki környezetbe illő szép épületeket. A tervezők érdeme, hogy ez sikerült.

SCHMIDL FERENC

Tornatermi bejárat.

A ciszterci rendi Szent István gimnázium

A székesfehérvári cisztergimnázium nagy multra tekinthet vissza. A török hordák kiűzése után, 1688. évben alapították meg az iskolát, melyet akkor a jezsuiták vezettek. Az iskola vezetését 1724-ben a Pálosok, majd 1802-ben a magyar cisztercita rend vette át.

A most már rendeltetésre bocsátott régi gimnázium épületét 1875. évben avatta fel a rend akkori apátja.

Ezen nagy mult az intézet tanári karában, valamint neveltjeiben is kifejezésre jutott. Csupán példaképpen nevezem meg a volt tanárok közül Baróti Dávidot, Virág Benedeket, Ányos Pált, dr. Werner Adolfot: a tanítványok közül: Vörösmarty Mihályt, dr. gr. Zichy Nándort, Gaál Gasztont, dr. gr. Klebelsberg Kunót. E nevek is bizonyítják, hogy az iskolában, ugyanúgy, mint a gimnáziumhoz csatlakozó templomban, mindenkoron magyar történelmi levegő uralkodott.

Ezen előzmények ismeretében az új gimnáziumot úgy kellett megtervezni, hogy a város és főleg a régi gimnázium történelmi hagyományainak és hangulatának megfeleljen. A városrendezési terv a Szent Imre-utca, Jókai-utca és Nagy Sándor-utcák által határolt területet térnek jelölte ki, miután a Szent Imre-utcában fekvő régi gimnáziummal szemben a Jókai-utcában az új intézet számára a Rend a telket megvette, (mely telek a Jókai-utca és a Malomcsatorna-part között terül el).

Sajnos a telket a Rend csak két részletben, a második telekrészt az első építkezés közvetlen befejezése előtt vásárolta meg, úgyhogy a mos-

tani kiegészítő építkezés terveinek készítése során az egységes homlokzat kialakítása sok vitára adott alkalmat.

A tervek készítése során irányító elvként vezetett az, hogy a régi gimnázium, a ciszterci-templom hátsó homlokzata és az épülésre kerülő új gimnázium teret fog bezárni. Ez a körülmény indokolta, hogy a tervezett új gimnázium főpárkánya, a régi, előbb említett épületek főpárkányával egyező magassággal épüljön meg és ezzel a kialakításra kerülő tér megjelenése előre biztosíttassék. Homlokzatképzés szempontjából még az vezetett irányelvként, hogy olyan modern homlokzat készüljön, amelyen semmiféle cicoma ne alkalmaztassék, s mégis bizonyos archaizáló jelleget viseljen. A megoldás során legfőképpen az alaprajzilag és homlokzatiilag egyszerű és áttekinthető megoldást kerestem. Az alaprajzi és homlokzati kiképzések ennek megfelelően terveztettek.

A homlokzatképzés elbírálásánál feltűnő, hogy az iskola lapos tetővel bír, melyen napozó- és sétálóterasz foglal helyet. Ez a megoldás kétségtelenül nem egyeztethető össze az archaizáló homlokzattal, azonban ezt pénzügyi szempontok tették indokolttá, tekintve, hogy a tetőt tűzbiztosan kellett kialakítani, ami vasvázás tetőszerkezet létesítését tette volna egyébként szükségessé. Ez a megoldás pedig a lapostetejű kiképzéssel szemben lényeges költségtöbbletet jelentett volna.

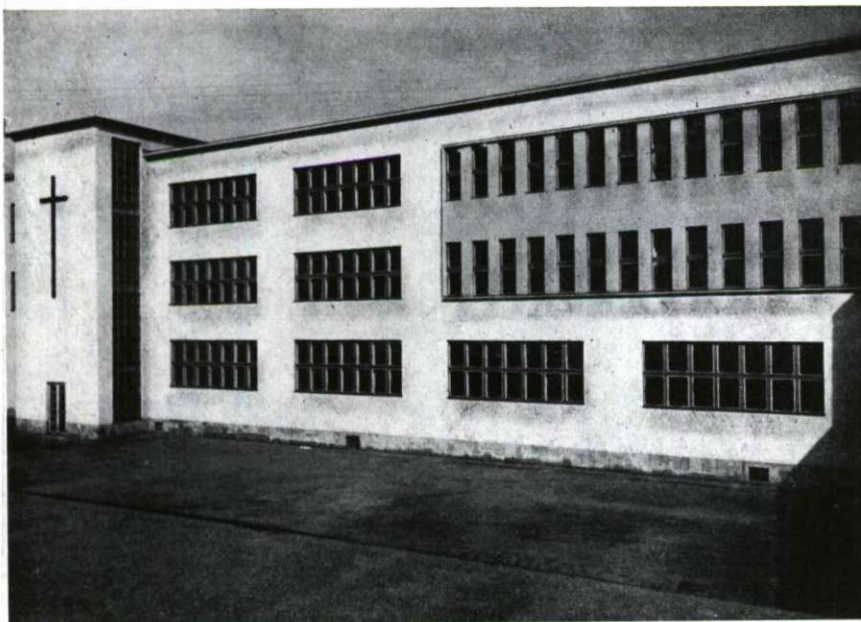
Az építkezés első szakaszában épültek a tantermi (»A«) és testnevelési (»C«) szárnyak.

A tantermi épületben a bemutatott alaprajz szerint az utca felőli oldalon a folyosók, igazgatói, tanári helyiségek, valamint a mellékhelyiségek vannak csoportosítva. A tantermek a nyugati oldalon fekszenek, ami megvilágítás és az iskola csendje szempontjából egyaránt előnyös. Az épület alagsorában a folyosó alatt lőté, a tantermek alatt pedig légvédelmi óvóhelyek és raktárak nyertek elhelyezést. Az igazgatói helyiségek alatt van a kazánház, mely centrálisan fekszik az »A« és »B« szárny között és ekkénti elhelyezése a tornatermi épület fűtése szempontjából is a legelőnyösebb.

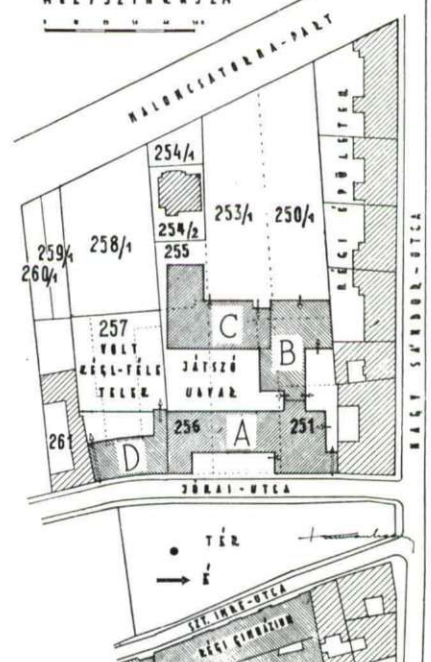
A tornatermi épületben két hatalmas tornatermen, zuhanyozó-, iskolaorvosi és tornatanári helyiségeken kívül mellékhelyiségek vannak.

A »B« szárnyban az előadó termen kívül diákjóléti és egyesületi helyiségek, a »C« szárnyban pedig a természetrajz, fizika és rajzoktatás helyiségei vannak.

Az udvarokba két hatalmas kocsi-bejáró-kapu vezet, melyek az udvaroknak a tűzoltóság részéről való megközelíthetőségét teszik lehetővé. Az ú. n. magyar kapu mellett gazdasági udvar alakul végleges formájában ki. Ez a kapu a szén- és salakszállításon kívül a személyzeti lakásokhoz való bejutást is szolgálja. A hazai viszonyok között ismert iskolatípusoktól a rendszer annyiban tér el, hogy míg általában véve a hárompadsoros elrendezés alkalma-

A CISZTERCI REND SZÉKESFEHÉRVÁRI SZENT ISTVÁN GIMNÁZIUMA KIEGÉSZÍTŐ MUNKÁINAK HELYSZÍNRAJZA

zása szokásos, a jelen esetben négy padsoros kivitel készült. Ennek megfelelőleg a tantermi menet 7.70 m mélységű és ezért a tantermek belvilágát a belső padsor megvilágítása érdekében 4.20 m-re kellett felemelni. Az elrendezés ekkénti kialakítását az tette szükségessé, hogy a rendelkezésre álló telekszélesség a normálisan építeni szokott 3 padsoros elrendezés kialakítására a kellő hosszát nem biztosította. Így aránylag rövid, de széles tantermek készültek, melyek az előadás szempontjából előnyösnek mondhatók. Az elrendezés következtében vált szükségessé a rendkívül hatalmas méretű tantermi ablakok létesítése is, hogy a középső főfal mellett fekvő padsor is kellő megvilágításban részesüljön. A tantermek a földszinten és a két emeleten nyerne elhelyezést, — mégpedig emeletenként 4—4 helyiségben. Az így kialakított 12 tanterem közül 8 darab 60 tanuló és 4 darab 80 tanuló befogadására alkalmas. (Az udvari homlokzaton mutatkozó aritmia abból keletkezett, hogy a 80 személyes tantermeket akként kellett építeni, hogy emeletenként két-két 80 személyes tanteremből három-három 40 személyes tantermet lehessen kialakítani.) A tantermekben nagyrészt modernizált régi padokat helyeztünk el, viszont a tantermi táblákat a falra felhordott masszával képeztettük ki. Így olyan nagy táblafelületek létesültek, hogy az egész órai előadási anyagot a táblán lehet tartani, és a diákok utólagosan is követhetik az előadás menetét.

A természetrajzi és fizikai előadótermek két oldalról (keleti és nyugati) kapnak megvilágítást, s így a rendkívüli teremszélesség (12.50) mellett is kellő megvilágításuk. A folyosók 4.40 m szélesek. E mére-

teken belül a folyosókon beépített ruhaszekrények találhatók. (A folyosó szélessége azért készült ilyen szokatlan mérettel, mert a négy padsoros elrendezés miatt az iskola hossza rendkívül megrövidült és így a szünetekben — a keskenyebb megoldás mellett — az osztályokból kitóduló ifjúságnak nem állott volna esős időben elegendő hely rendelkezésre.) Ez az elrendezés a rendkívüli méretek folytán különleges műszaki megoldásokat tett szükségessé. (7.70 m fesztávolságú tanterem és a 4.00 m fesztávolságú folyosó.) A tantermeknél alkalmazott 6.60 m szélességű ablakok a nagy tantermi traktus mélységére való tekintettel rendkívüli méretű vasbeton-kiváltókat szükségeltettek.

Általában a horizontális kötésekre rendkívül nagy súlyt kellett fektetni, mivel a talajviszonyok sokfélesége azt feltétlenül megkívánta. Mindenekelőtt a munka megkezdését megelőzőleg talajfúrási próbák készültek. Ezek a talajfúrási próbák azt igazolták, hogy a Várakokban lévő részen 6.00 m mélységig ingoványos tözeg-talaj van rendkívül nagy vízbősséggel és pedig akként, hogy a talaj felszíne alatt már 50 cm mélységben talajvíz jelentkezik. Már a munka megkezdése előtt nyilvánvalóvá vált, hogy a Várakokba kerülő »B« és »C« szárny épületek alapozása komoly gondot igényel. Eredetileg vasbetonlepleny alapozásra gondoltunk s ennek megfelelőleg vasbetonlepleny alapozás terveit készítettük is el. Óvatosságból azonban a talajt terhelési próbáknak vetettük alá. A kísérlet eredménye megdöbbentő volt, mert 0.2 kg cm² talajfeszültség mellett a kísérleti kocka egy óra alatt 18 cm-t süllyedt be, majd eldőlt és kifordult. Ez a kísérlet tökéletesen kizárta annak lehetőségét, hogy a 12.00 m fesztávolsággal is

bíró tornatermi épületet vasbetonlepleny alapozásra állíthassuk és ezért a cölöpalapozás mellett döntöttünk. A cölöpök fejeként betontömbök készültek, mely betontömbök 4—4 cölöpfejet fogtak össze. Az itt alkalmazott cölöpök vasaltvégű puha-facölöpök voltak, melyekre ezek a betontömbök lettek ráállítva. A betontömbök fölé gyárilag készített kútsövek lettek kútszerűen felállítva, melyeket bebetonoztunk. Ezen betonmag felső síkjára a végleges terepszint alatt vasbetonkoszorúk kerültek, mely koszorúkváltó-gerendaszerkezet az épületek kitöltő falát viseli. Ezek a cölöpnyalábokon, illetve kutakon állnak a vasbetonkeretek, mely vasbetonkeretek felül és közlül újabb koszorúgerendákkal vannak összekötve. A vasbetonkeretek csuklós kiképzésűek, mely csuklós horizontális vasbeton vonórudakkal bírnak. Három udvara van az intézetnek, és pedig: a játszó-udvar (a tantermi szárny előtt), torna-udvar (a Malomcsatorna-part mellett) és gazdasági udvar.

Az épület kiegészítő része sajnos nincsen még abban az állapotban, hogy fényképeit közölni lehetne s ezért csupán az építkezés első menetét tudom bemutatni.

Az épületben 12 tanterem, 2 kiegészítő tanterem, 2 tornaterem, 2 rajzterem, 1 fizikai és 1 természetrajzi terem van.

A felhasznált telek területe: 8.170. m².

A beépített alapterület: 2.700. m².

Az egész építmény térfogata: 31.100 m³.

ROTTMAN ELEMÉR

Építette **VITÉZ KOROMZAY ISTVÁN** építőmester, Budapest, II., Csalogány-utca 45/B.

Talajvíz-, tető- és hőszigetelési munkákat végezte **DR. HELVEY**, Budapest, VI., Eötvös-utca 21.

Az épület asztalos- és lakatosmunkáit készítette **KLECKNER LÁSZLÓNÉ** asztalosárugyára és lakatosipari vállalata, Budapest, X., Bánya-utca 6.

A linoleum- és hézagmentes padló munkálatokat végezte **CSÁSZÁR IMRE**, Budapest, IX., Lónyay-utca 36. Telefon: 188-749.

A burkoló-, csempe- és műkő munkálatokat **PIAZZA ANTAL** burkolóvállalata, Budapest, VI., Andrassy-út 88 készítette.

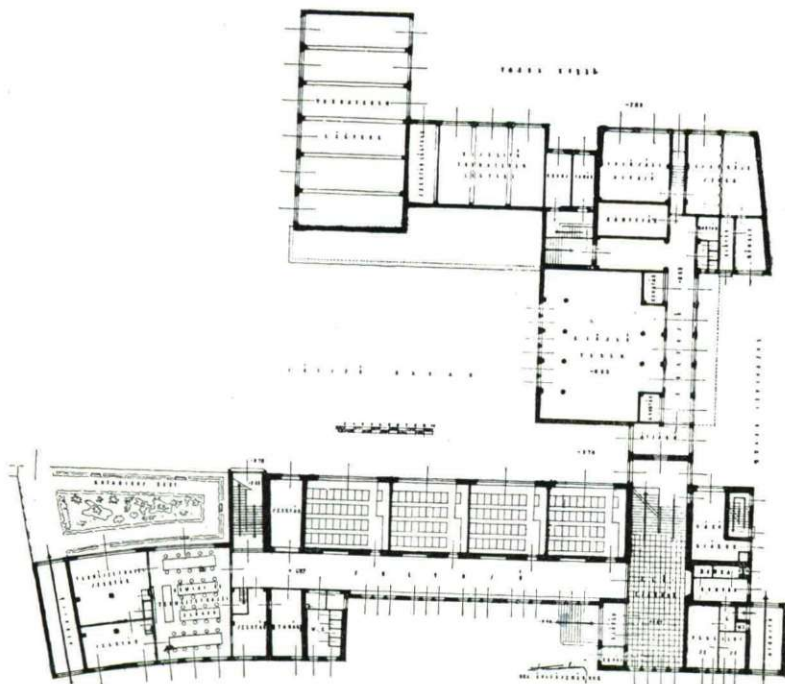
Az épület finom lakatosmunkáit végezte **JUNGER GYULA** lakatos- és fémárugyára, Budapest, VIII., Berzsenyi-utca 6.

Az összes vízvezeték, gáz-, szívó-, nyomó-vezeték és csatornázási munkákat készítette **WÉBER HENRIK** egészségügyi és műszaki berendezések vállalata, Budapest, VIII., Tavaszmező-utca 9. Tel.: 137-605.

Az összes asztalosmunkákat **HALAMAN JÁNOS** asztalosárugyára készítette, Budapest, III., Szőlő-utca 27. Tel.: 162-225.

A központi gőzfűtésberendezést készítette **HRAUDA KÁROLY ÉS FIA**, okl. gépészmérnök, Budapest, XIII., Forgács-utca 20.

Kőfaragó- és műkő munkáit végezte **HAVRANEK ANTAL ÉS LAJOS** szobrász és kőfaragó üzeme, Székesfehérvár.

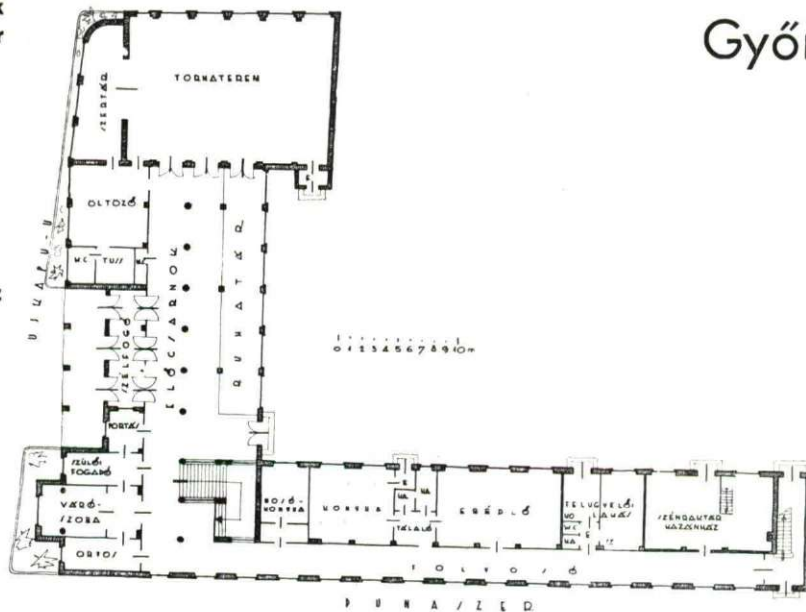

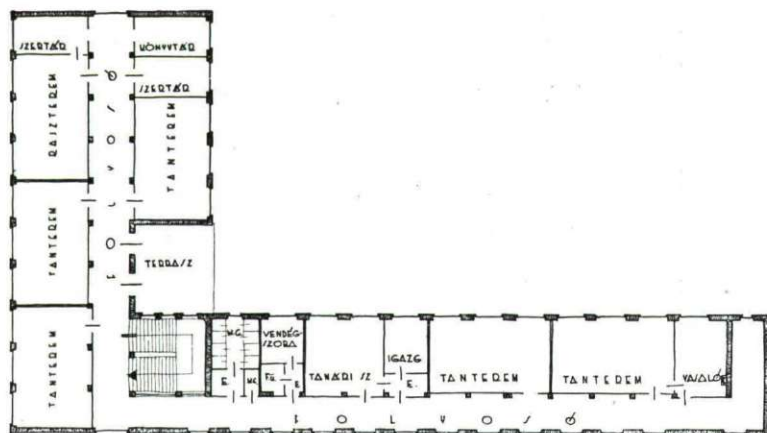
A Szent Orsolya Rend Hóman Ottó tanintézetének
dunaszeri homlokzata. Tervező: Megyer Meyer
Áttila. Statikus: Barcsai János

Győr

Földszinti alaprajz

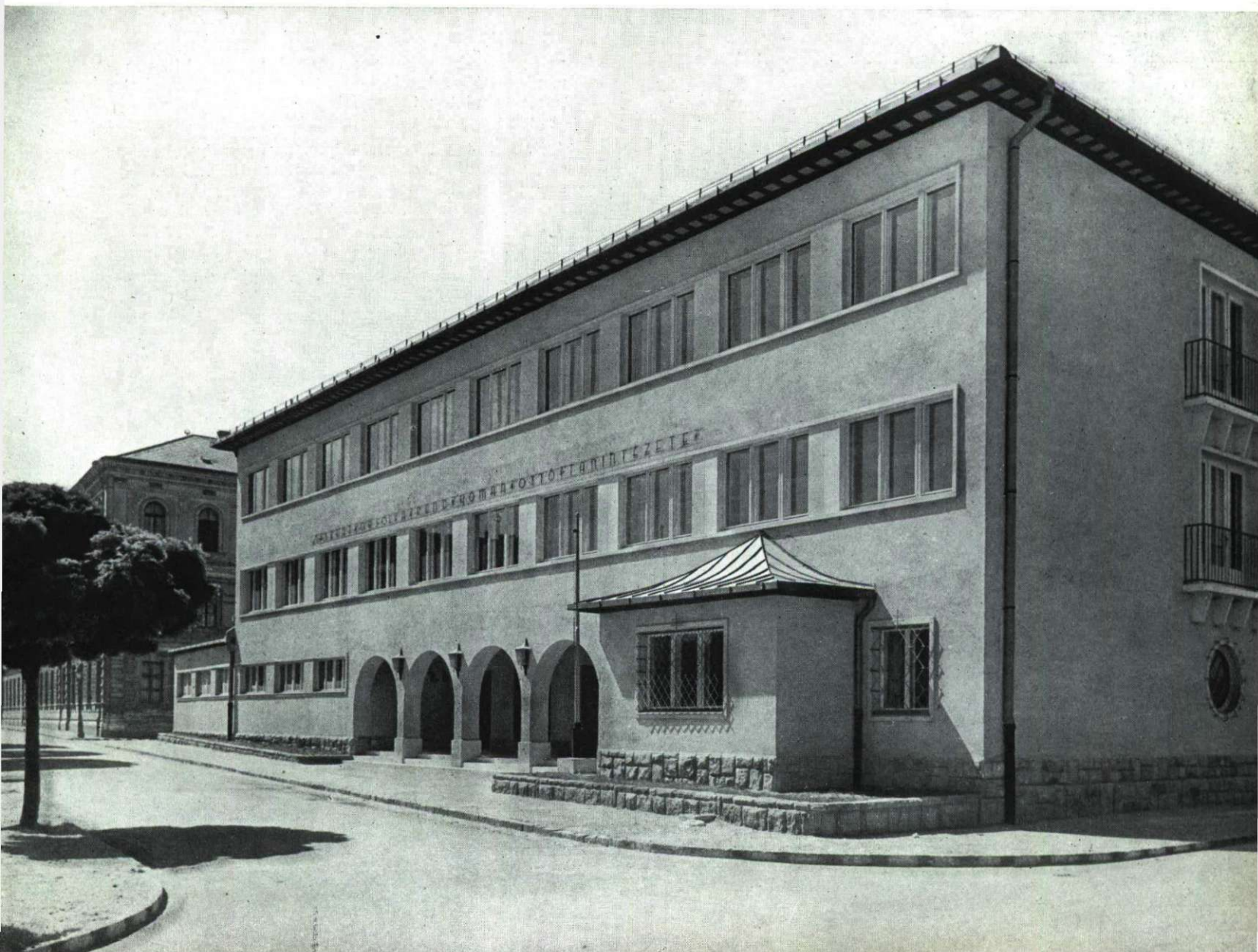

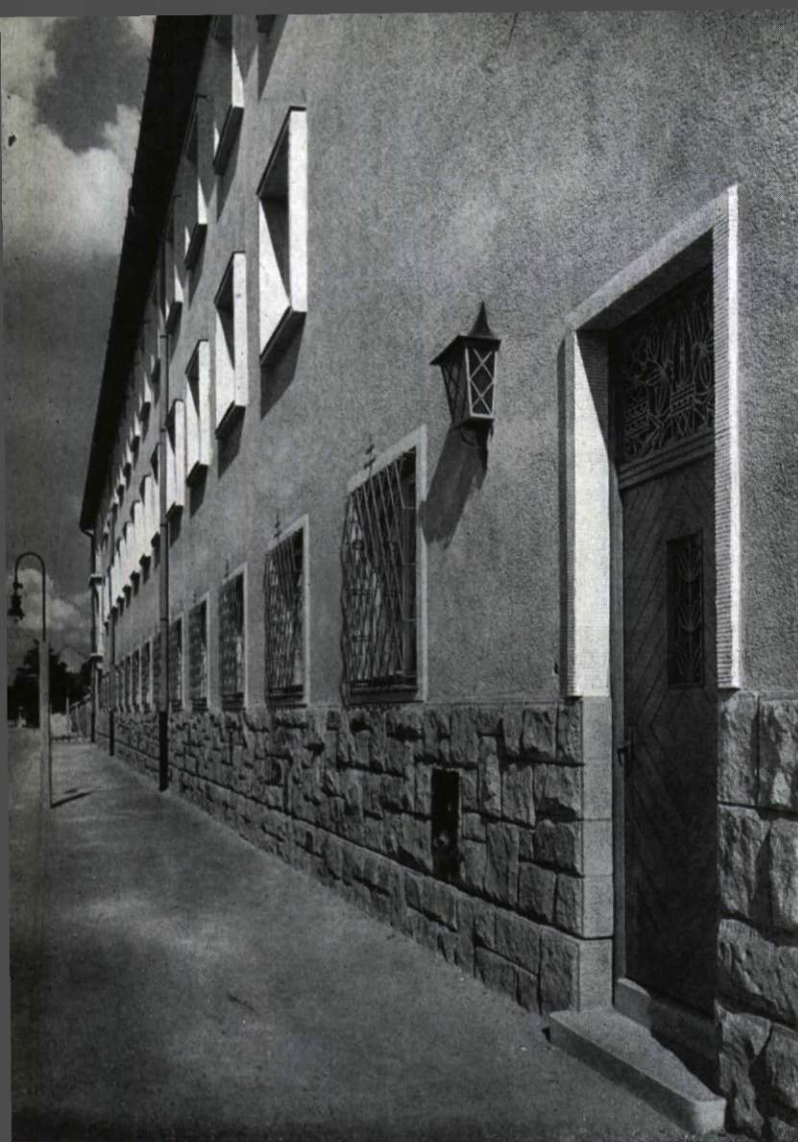
Győr

Emeleti alaprajz.

A Szent Orsolya Rend Hóman Ottó tanintézetének újkapuutcai homlokzata.

A Szent Orsolya Rend Hóman Ottó tanintézete

Tervezte : MEGYER MEYER ATTILA

A győri Dunaparton (Dunaszeren) áll az új iskola-épület, melyet három utca határolt. Főbejárati homlokzata az Ujkapu-utcára, leghosszabb homlokzata a Dunaszerre és a tornatermi traktust tartalmazó részének homlokzata a Bástyá-utcára néz.

Az új iskolaépület, melyet 1940 szeptember 1-én adtak át rendeltetésének, tulajdonképpen háromféle iskolának ad otthont: leányliceumnak (a II. emeleten), nőipari középiskolának (az I. emeleten) és felső háztartási tanfolyamnak (a földszinten).

Az Ujkapu-utcaból nyíló íves, árkádos bejáratok egy tágas, $33'68 \times 9'41$ m méretű, oszlopos előcsarnokba vezetnek, melyből a teljesen áttörtfalú fölépcsőház, a tornaterem, öltöző, portásfülke, kápolna, szülői fogadó, orvosi rendelő, udvari kijáró és egy hosszú folyosó nyílnak. Itt az előcsarnokban nyert elhelyezést az iskola központi ruhatára, mely ünnepélyes alkalmakkor a vendégközönség ruhatára. Elzárható kovácsoltvas rácszat veszi körül. A dunaszeri épületszárny földszintjén a felső háztartási tanfolyam helyiségei találhatók: nagyméretű oktató-gyakorló-konyha, tálaló, ebédlő és kamrák. Azonkívül itt van még a házfelügyelői lakás és a központi fűtés helyiségei, továbbá a szárny végén a melléklépcsőház. Az I. emeleten a nőipari középiskola 4 tanterme, varróterme, vasalója és rajzterme nyert elhelyezést az összes szükséges szertárakkal, azonkívül itt van a nőipari középiskola igazgatói irodája, tantestületi terme és a látogató szakfelügyelők és vizsgálónők számára egy kis vendéglakosztály.

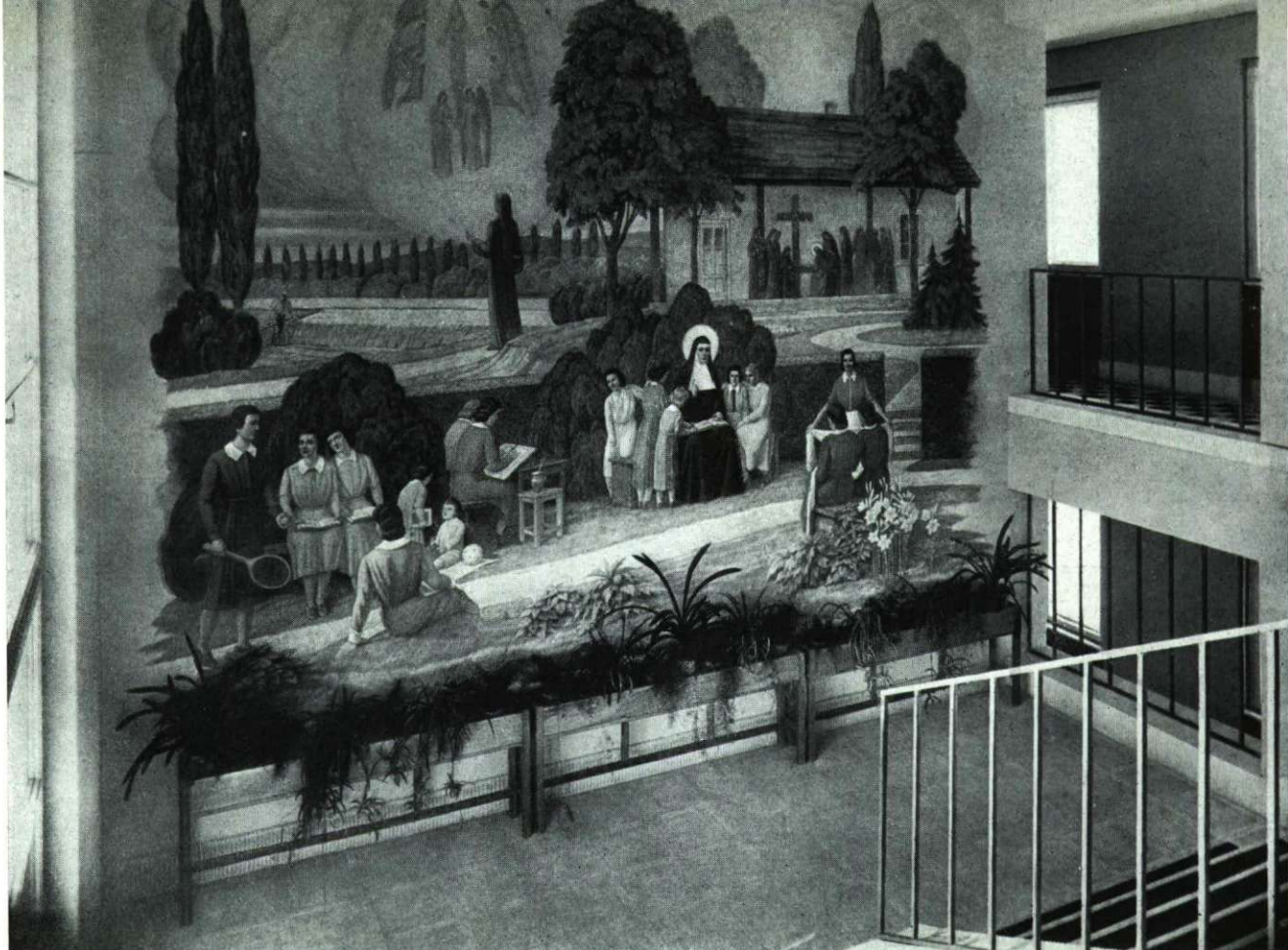
A II. emeleten a liceumi tagozaton ugyanilyen helyiségek vannak, csak hogy a varróterem helyett fizikakémia előadóterem készült. A folyosók és tantermek mind más színűek, finom halvány színeikkel üdítő hatást keltenek.

Az Ujkapu-utcai főhomlokzat kiugró része a kápolna szentélye. A fölépcsőház első tordulóján dr. Hóman Ottónak, a kiváló pedagógusnak emléktábláját halványoszürke színben tartott díszítőfelirat veszi körül, mely elmondja, hogy az épület milyen hatóságok anyagi támogatásával épült, kik tervezték, kivitelezték és ellenőrizték. A fölépcsőház második fordulójának hatalmas falsíkját freskó díszíti, mely Szent Orsolya életéből vett jeleneteket ábrázol. A freskót Megyer Meyer Antal képzőművészeti főiskolai tanár festette. A folyosók szerkezeti pillérei közé politurozott mintaszekrények vannak elhelyezve, melyekbe minden év munkáiból a legszebb hímezéseket, szötteket, rajzokat és terveket állítjuk ki. A II. emeleti folyosóról lépcső vezet le a tornaterem fölé elhelyezett terrasra, melyet óráközi szünetben, sőt szabadban tartott tornaórákon is használnak. Ezenkívül van még egy kisebb osztályterasz az I. emeleten, mely a délelőtti órákban árnyékos és szabadban való tanítás számára szolgál váltakozva egy-egy osztály részére.

Beépített légköbméter 13.700 m^3 . Építési költség 389.340 — P. Légköbméterenként 28'50 P.

Dunaszeri homlokzat. Fölépcsőház.

Hóman Ottó tanintézet.

Főlépcsőházi falfestmény.

Belső tervező : Megyer Meyer Antal.

Líceumi tanterem.

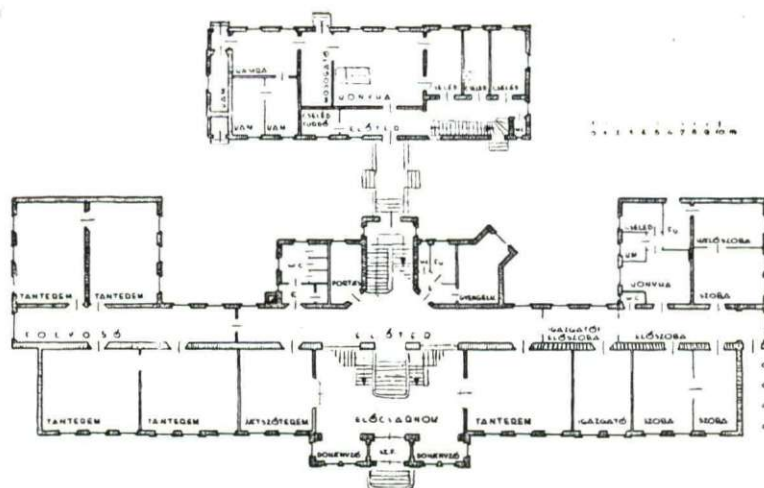

Református főgimnázium angol internátusa

Tervezte : SCHULEK JÁNOS

Fennállásának négyszázadik évfordulója emlékére a sárospataki református kollégium vezetősége a kultuskormányal karöltve új internátusi épület építését határozta el. Az épület a legújabb pedagógiai és műszaki szempontok figyelembe vételével 80 növendék és a velük foglalatосkodó tanügyi és gazdasági személyzet részére volt tervezendő. Az építkezés színhelyül az ú. n. kollégiumi kert mellett fekvő tágas, keleti szélén mellékutcával határolt terület jelöltetett ki. Az építési tervek beszerzésére a kollégiumi intézőség zártkörű pályázatot írt ki, s ennek eredménye alapján Schulek János okl. építésmérnököt bízták meg a munkatervek elkészítésével.

A megépítés folyamán a pályaterv elrendezése lényegében nem változott. Az eredeti elgondolás szerint a 80 főnyi növendéksereget 4 drb. 20—20 főből álló csoportra (családra) osztották s ezt a négy családot az intézeti élet minden vonatkozásában zárt egységként helyezték el. Tehát: az I. és II. emeleten 4 drb. elkülönült hálóterem-csoport készült, 1—1 tanár közvetlen felügyelete alatt. A földszinten 4 drb. egyforma területű tanulószoba létesült, és az ebédlőben is ezt az elgondolást valósították meg. Mindezek következtében minden egyes család egymástól teljesen függetlenül élheti a maga életét, és megfelelő vezetés

Földszinti alaprajz.

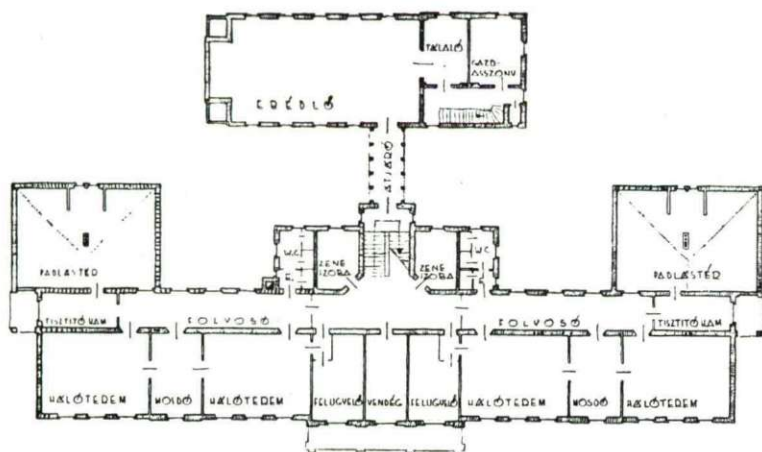
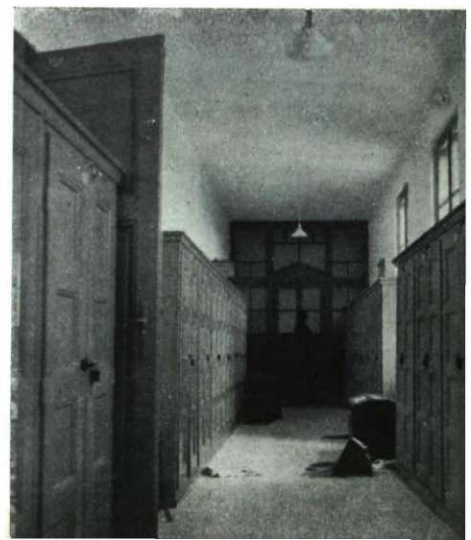
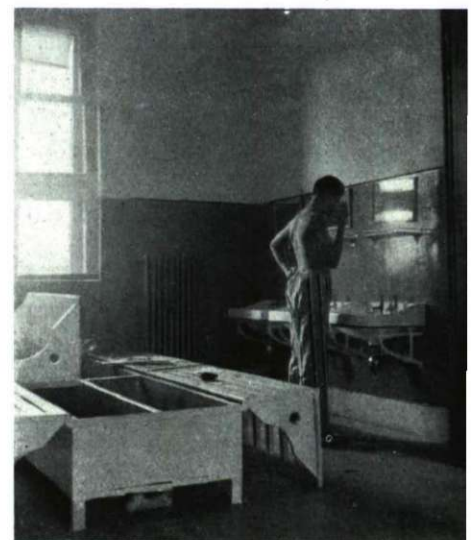
esetében még nemes versengés is fejlődhetik az egyes csoportok között.

A földszinten a tanulószobákon kívül játszó-szobák is épültek, ezenkívül itt nyert elhelyezést az igazgató lakása és irodája, az utóbbi közelében pedig a gyengélkedő.

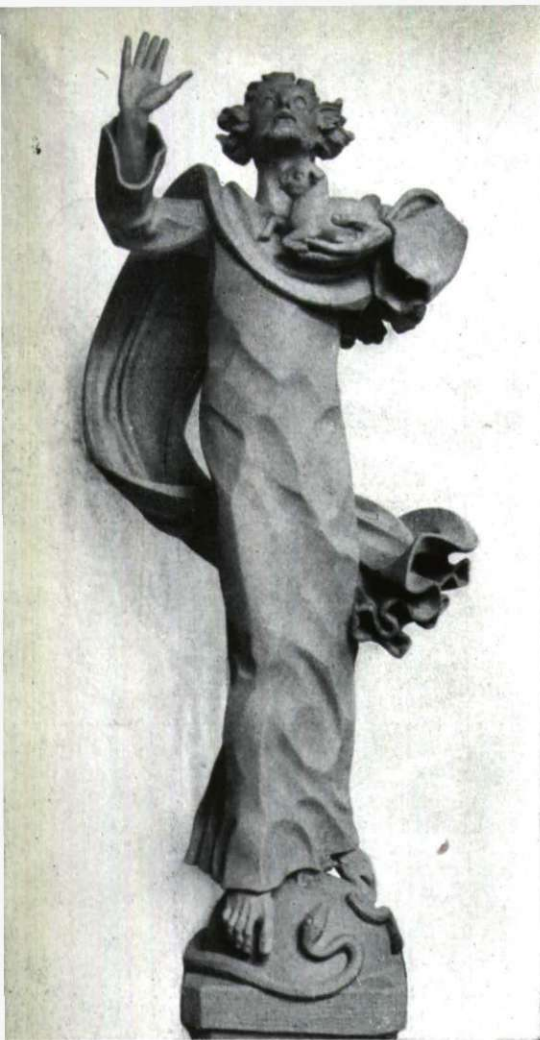
Az alagsorban nyert elhelyezést az intézeti fürdő, a nagy vívóterem és két munkaterem. Lejáratuk közvetlenül a tágas előcsarnokból indul ki. A még fennmaradó épületrészben a mosoda és a varroda került, teljesen elkülönített bejáratral. Ugyancsak elkülönülten készült a központi fűtés kazánháza és a fűtő lakása is.

A helyiségeknek a fenti elgondolás alapján való csoportosítása mellett az ebédlőt és a vele kapcsolatos gazdasági helyiségeket már nem lehetett a főépületben elhelyezni. Célszerűnek mutatkozott a konyhát is, az ebédlőt is különálló épületben elhelyezni, de olyképp, hogy a fölépcső pihenőről nyíló átjáróval kényelmesen megközelíthető legyen. Ilymódon megszabadultunk a főépület traktus mélysége okozta korlátozásoktól, s szabadon választhattuk meg mind a magassági, mind a szélességi méreteket, úgy amint azok a használatnak legjobban megfelelnek. Az étterem nagyobb méreteivel dísztermül is használható, szélességét és hosszát akként állapítottuk meg, hogy rendes körülmények között két-két asztal jusson egy-egy család részére.

Központi fűtés és mélyfűrésű kútból való vízszolgáltatás, továbbá szennyvíztisztító berendezés teszik teljessé a modern műszaki berendezések sorozatát.

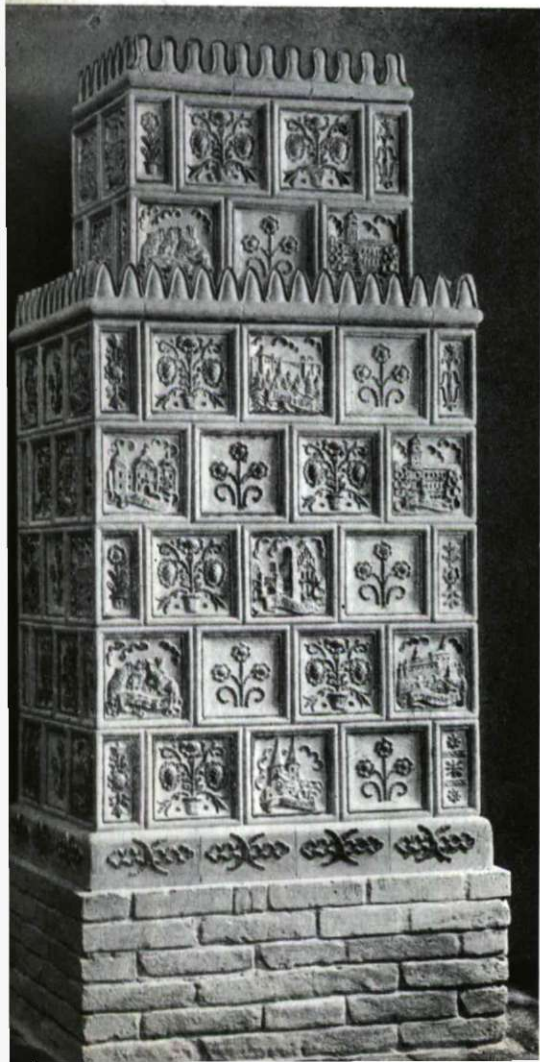
Emeleti alaprajz.

Az Országos M. Kir. Iparművészeti Iskola 60 éves jubileumával kapcsolatos kiállítás

Ez évben érte meg 60 éves fennállását az Iparművészeti Iskola, amely ezt a jubileumot az Intézet helyiségeiben rendezett nagyszabású kiállítással ünnepelte meg. Általában az a szokás, hogy művészeti tanintézetek reprezentatív kiállításukat az iskola falain kívül rendezik, mégis a látottak arról győzték meg, hogy ezzel a kiállítással helyes volt az iskola falain belül maradni. Az az elv, ami az Iskola oktatási módszerén uralkodik: »a műhelyen át a művészetig«, e kiállítás levegőjében életre kelt és bebizonyította, hogy az iparművészeti oktatásban csakis ez lehet az egyedüli helyes elv. Az Iskolának ma már 7 önálló szakosztálya van, ami tekintettel arra, hogy az alapításkor mindössze egyetlen szerény »műfaragászati tanműhelyt« állítottak fel, a fejlődésnek még akkor is bámulatos példája volna, ha a szakosztályok egyike másika csupán vértelen keretet jelentene, és nem azt az eleven, munkától és ambíciótól duzzadó, lüktető valóságot, amelyet a kiállítás anyaga mutat. Bútortervezés és építészet, díszítő festés, díszítő szobrászat, grafika, kerámika, ötvösség és zománcozás, valamint a textilművészet egymással párhuzamosan, egymásnak nem ellentmondva, de egymásra, egymás szükségleteire és kívánságaira állandó figyelemmel hozták létre azt az anyagot, amely, állíthatjuk a szaki megkülönböztetéstől függetlenül, külön-külön és egészben is méltó módon képviseli a magyar iparművészetet. A bútortervező és építészeti szakosztály kiállításán meggyőződhattunk arról, hogy az iskola az oktatásban, a tervezőknek a képzésben mennyire körültekintően és mennyire alaposan járt el. Láttuk, hogy a növendék a tanulmányait az asztalosműhelyben kezdi meg, ahol szakszerű útmutatás alapján gyakorlatilag és elméletileg ismerkedik meg a különféle anyagokkal és szerkezetekkel, műhelyrajzok alapján készített tárgyak nyomán válik benne elevenné és megszokottá az anyagban és szerkezetben való gondolkodás. Megtanulja a pontos műhelyrajz készítésének pontosságát, mert hiszen a műhelyben maga is kénytelen műhelyrajzok alapján dolgozni és így a saját kárán tanulja meg a pontatlan rajzok készítésének veszélyeit. Csak ezután jut a növendék az egyes bútorok, majd bútorcsoportok tervezéséig, míg végül bútorait a saját elgondolású belső terekben elhelyezheti, mert ha erre képességei alkalmassá teszik, önállóan tervezhet kisebb családi házakat és ehhez hasonló belső kiképzéssel kapcsolatos egyéb épületeket. Ha végigtekintünk a kiállított épületterveken, meglephet az, hogy mennyire észszerűen alkalmazzák a díszítésnek különféle formáit, hogy festészet, szobrászat, sőt még a textilanyagok is mennyire okszerűen illeszkednek bele ezekbe a tervekbe. Meglephet végül az a lelkiismeretesség, amellyel a növendék kiállító az egyáltalában nem kiállításra, hanem iskolai tanulmányok céljaira készült rajzaikat, terveiket a legaprólékosabb részletekig megoldják és nem utolsó sorban az a művészi készség és érzék, amely e terveket, az iskolai levegő általánosító hatása ellenére, mégis egyéniséggel ruházza fel, változatossá teszi. A bemutatott anyag arról győz meg, hogy a növendékek a tervezésen túl a középítésszámmal, geometriával, az épületszerkezetekkel és felszerelésekkel, stílusismeretekkel és a költségvetés készítésével is kimerítő módon foglalkoznak, s hogy a nagyszerű tanári kar, élén Szablya Frischauf Ferenc m. kir. kormányfőtanácsos igazgatóval, lelkiismeretesen ügyel arra, hogy tanításuk elevenné is váljék és ne maradjon csupán holtismeret. A többi szakosztály kiállítása méltó módon sorakozik az építő szakosztályéhoz s főként a tanműhelyeknek a legutóbbi időben történt páratlan hasznú felszerelését üdvözölhetjük örömmel. Amit e kiállításon láttunk, az méltó módon igazolja azokat a sikereket, amelyeket az iskola nemcsak idehaza, de a külföldön, Amerikában is aratott és méltán állíthatjuk e kiállítás nyomán, hogy hazai iparművész nevelésünk, iparművészeti iskolánk valóban az elsők között áll ma a világon.

DR. KAMPIS ANTAL

Szombathely

Polgári fiúiskola

Tervezte: Vass Béla, okl. építésmérnök
tervei alapján

Szombathely m. város mérnöki hivatala

Az 1886. évben alapított szombathelyi polgári fiúiskola tanulói létszáma idők folyamán 862 főre szaporodott, aminek az lett a következménye, hogy bár már minden nagyobb helyiséget, rajztermet, kézimunkatermet s szertárat is felhasználtak tanterem céljaira, még így sem nyertek elegendő helyiséget a 16 osztályt kitevő tanulócsere befogadására, s két osztály részére a Szily János-utcai községi elemi iskola két tantermét kellett igénybe venni.

Az anyagiak hiánya éveken át késleltette új iskola építését.

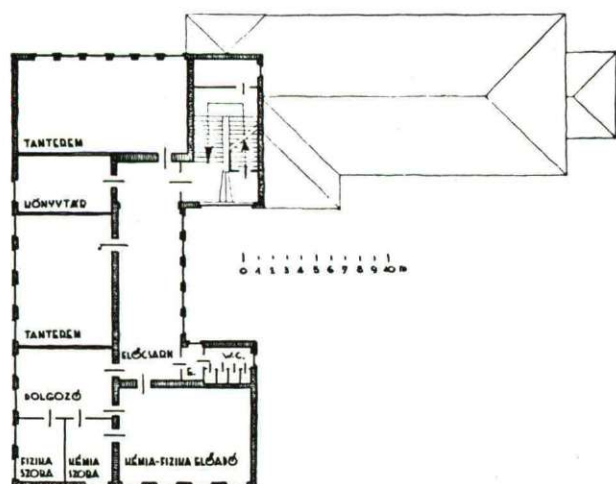
Az építkezés 1938. év szeptember 18-án kezdődött és 1939. év szeptemberében fejeződött be.

A kétemeletes épület a város által adományozott 4920 m² nagyságú telken áll. A tanterem nyugatra, a rajzterem északra néznek. A főépület és a vele kapcsolatos tornaterem alapterülete 815 m², az előkert 360 m², az udvar 3745 m².

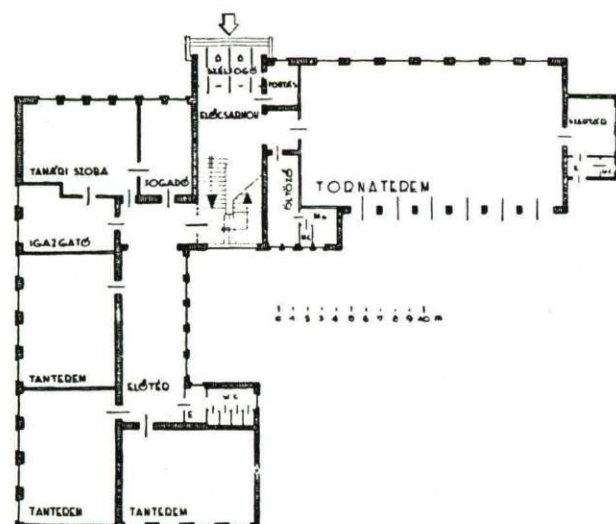
Az épület négy szintjén 45 helyiség van. Az aránylag rövid folyosó 4'30 m széles és valóságos előtér jelle gével bír.

Sajnálatos, hogy anyagi okokból az intézet kályha-fűtésre van berendezve.

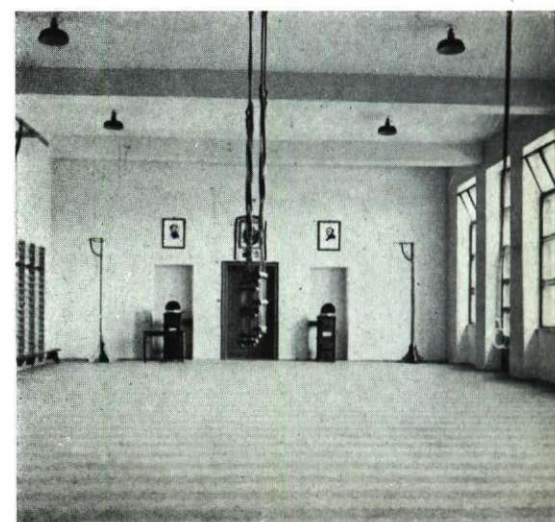
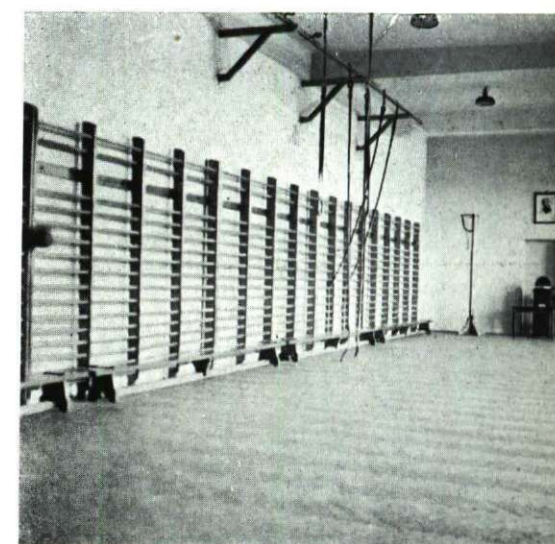
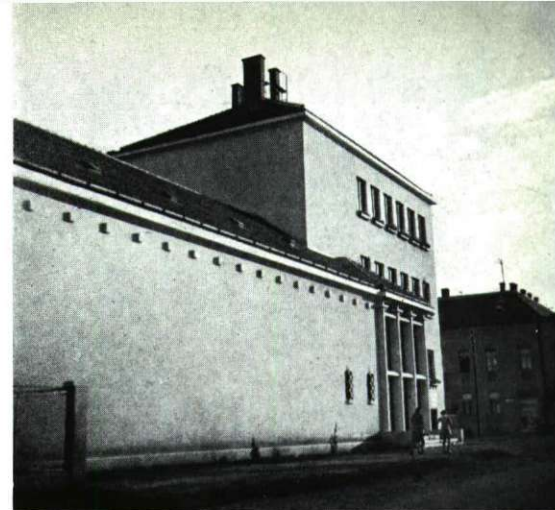
A főbejárat terméskő munka, s ugyancsak terméskőből készültek a lépcsők is. A 200 m² alapterületű tornaterem padozata aszfaltba rakott I. oszt. parketta.

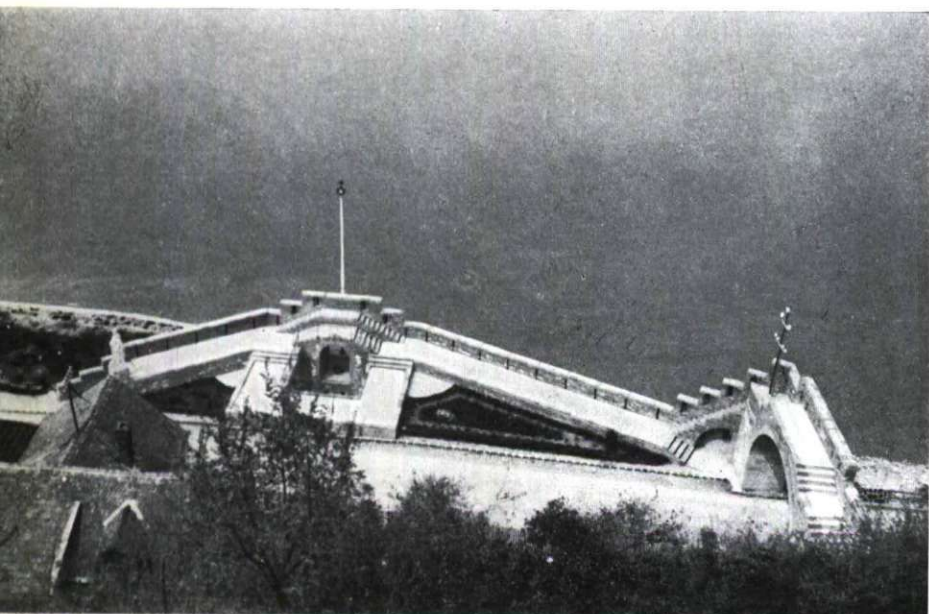
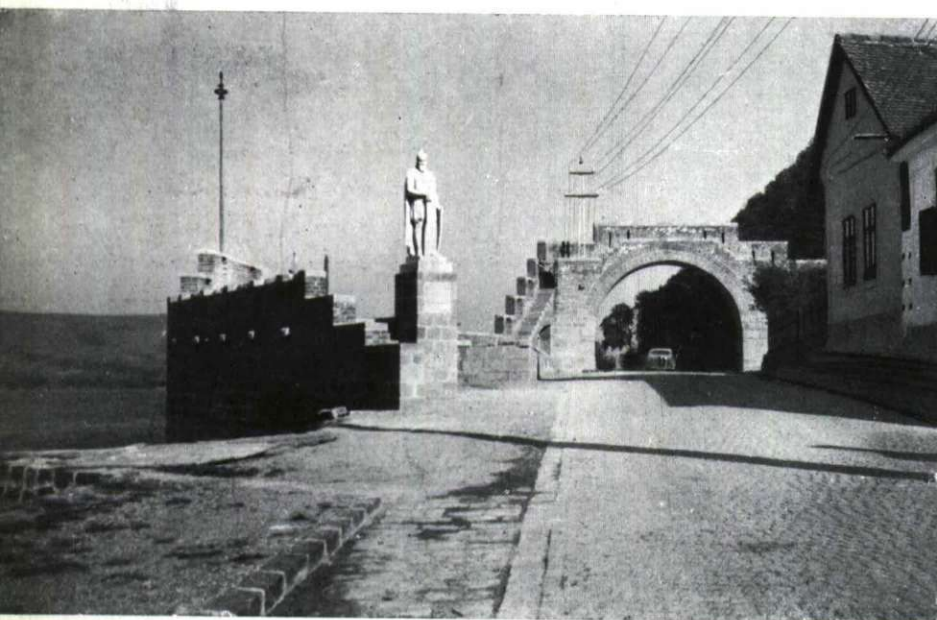
Emeleti
alaprjz.

Földszinti
alaprjz.

A visegrádi Vízi bástya

Ahhoz, hogy a visegrádi kettős várrendszer alsó szakaszának, a »Vízi vár« elrendezésének eredeti középkori elgondolását kellően megérthessük, tudnunk kell azt, hogy a vár építése idejében, de még később is a »Vízi vár«-tól északra — vagyis a Dunabogdány felé haladó Dunapart mentén kocsiközlekedésre alkalmas út nem volt. Közvetlenül a Duna vizéig lenyúló meredek sziklafal állotta útját minden közlekedésnek. A Bogdány felől érkező kocsiforgalomnak a Mátyás-forrás alatti völgyből fel kellett kapaszkodnia a hegyoldalra, hogy azután a Salamon-torony melletti kaputornyon áthaladva ismét leszállhasson Visegrád község szintjére. Ez a lehetetlen helyzet a török uralom megszűnése után szépen fejlődő dunai vontató hajóforgalom lebonyolítását rendkívül megnehezítette, mert a hajókat a sziklafal tövében megállásra készítette mindaddig, amíg a lovakkal az akadályt a hegyen át megkerülték és a vontatókötetet felülről csónakon lebocsáthatták. Ez indította a múlt század 17-es évében a hajózó érdekeltséget, Szele István visegrádi kasznárral az élén arra, hogy a Duna partján a sziklák tervszerű kirobbantásával kocsikkal is járható: ú. n. vontató utat létesítsen. Minthogy pedig a vontatókötél az út és vízfelület között nem tűr semmiféle akadályt, a visegrádi vízi várnak a Dunába nyúló alsó csücske, amely az új út és a part között terült el, áldozatul esett ennek a követelménynek. Elbontották tehát a várfalnak és a hatalmas falvastagságú parti toronynak a vontató út szintje fölé emelkedő részét, helyrehozhatatlan kárt okozva ezzel az értékes műlelkekben. A régi várfalak megmaradt s védő köburkolatuktól megfosztott omladozó faltömege már csak a Duna felől kandikált ki a parti fűzek és nyárfák közül, de fent a kocsíút mentén egy kis kiugráson kívül misem mutatott, hogy itt valamikor a vár fontos tartozéka állott.

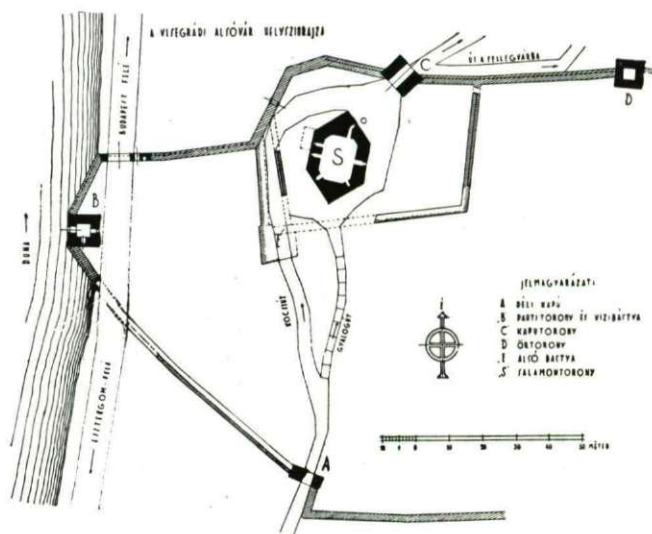
Száz évet meghaladó nyugalmi állapot után 1937. évben nagy változások készültek Visegrádon. A »Vízi bástya« közvetlen szomszédságában lehetetlenül szűk helyen álló hajóállomás okozta forgalmi zavaroknak, továbbá a Dunapart elhanyagolt állapotának megszüntetésére a Földművelésügyi Minisztérium elrendelte a Dunapart feltöltését kb. 500 m hosszban. A partrendezés a romok vonulatát is magába foglalta, s ezáltal a régi várfalak alsó része a község részére is hozzáférhetővé vált. Az omladozó falakat tehát biztosítani kellett. A Szentendrétől Esztergomig vezető kocsíútnak ugyancsak 1938-ban megindult korszerű átépítése újabb veszedelmet jelentett a parti romok részére. Az illetékes útépítő hivatal ugyanis, nem ismerve a

romok értelmét és jelentőségét, az út új tengelyének irányát akként tervezte, hogy ezáltal a régi falak földfeltöltés mögé kerültek volna, tetejükből pedig jelentékeny részt is le kellett volna bontani. Időközben azonban megindult a Műemlékek Országos Bizottságának felügyelete alatt a »Vízibástya« falmaradványainak feltárása, s ennek folyamán teljesen tisztázódott annak eredeti állapota. Megállapítást nyert, hogy az ú. n. Vízivár körítő falai csak egészen rövid szakaszon érintették a Duna partját s ott kétoldalt egy közvetlenül a vízben álló »parti torony«-hoz csatlakoztak. Amikor ennek a vastagfalú toronynak betemetett belső magját kiástuk, annak a víz színéig leérő alsó szakaszában lőréses ablakokat s bejáró ajtót találtunk, jeléül annak, hogy a tornyot környező ősi talaj eredetileg a jelenleginél 5 méterrel mélyebben feküdt. A mostani kocsút tehát ma hatalmas feltöltésen halad. Megtaláltuk mélyen a földben a várfalak külső kőburkolatának alapjait is, úgyhogy a falak eredeti iránya és vastagsága teljes pontossággal megadódott. Mindezek ismeretében megkezdhetjük a régi falak új kőburkolással való kiegészítését, az Államépítészeti Hivatalnál pedig kieszközlöttük az útépitő terveknek az újonnan feltárt helyzethez alkalmazkodó módosítását. Ez persze nem ment oly könnyen, főleg azért, mert a romok mentén az út szelvényét erősen szűkíteni kellett. A szűkület jelzésére a Kereskedelemügyi Minisztérium figyelmeztetőül a régi várfalhoz csatlakozóan falazott kapu létesítését kívánta, amihez azután a Visegrádi Várbizottság elnökének, Zsitvay Tibornak határozat közbenjárására az akkori kultuszminiszter, Teleki Pál gróf megadta az anyagi lehetőséget. A már készülöben lévő útfeltöltésnek a romokhoz való csatlakozását, illetve a közvetlen csatlakozás elkerülését meredek támfal és hozzásimuló lejáró lépcső közbeiktatásával oldottuk meg. Arról, hogy a régi parti tornyot akár egészben, akár csak részben is újból felépítsük, nem lehetett szó. Meg kellett elégednünk avval a gondolattal, hogy e hely jelentőségét országzászló elhelyezésével kiemeljük. Ez magyarázza meg azt a kettős lépcsőzetet is, amely a torony régi külső ablaka helyén készült új ablak boltíve fölött emelkedik.

A várfal déli szárnyának a kocsút menti elzárására hálás motívumnak kínálkozott IV. Béla király, a Visegrádi Vár alapítója szobrának felállítása. A szobor Krasznai Lajos szobrász alkotása. Az itt leírt munkákat — sokszor pénzhiánnyal küszködve — 1938. és 39. években végeztük. Azokon a helyeken, ahol az ősi fal akár csak részleteiben is megvolt még, az új kiegészítés faragott kőből készült. Az új kiegyenlítő magasztásokat, mellvédeket és főképpen az új kapu ívét téglával falaztuk fel, jelzésül annak, hogy nem régi maradvány megújításával, hanem hogy új alakítással állunk szemben.

A Visegrádi Várbizottság ülő padok felállításával, kerti növények ültetésével nagy szeretettel gondoskodik arról, hogy a vár eme része állandóan méltó módon rendben tartassék.

SCHULEK JÁNOS

EGYETEMI MOSÓÜZEM

Az építészeti rész tervezője: Kőszeghy Gyula, okl. építészmérnök. A gépészeti rész tervezője: Farkass Sándor, okl. gépészmérnök. A pécsi egyetem új mosóüzeme 1938–1940. években épült, két évi gondos és körültekintő előkészítés, több hazai és külföldi mosóüzem alapos tanulmányozása után. Ennek megfelelően az üzemi épület mind építészeti, mind gépészeti szempontból a legmodernebbnek mondható.

Az épület közel négyzet alakú alaprajzzal, alagsor, földszint és egy emeletről áll. Beépített alapterülete 920 m², köbtartalma 7844 m³.

A főbejáraton kívül egy-egy külön bejárat szolgál a fertőzött, illetve egyéb szennyes ruhák beadására. E bejáratok előtt széles rakodó (rámpa) van.

Az alagsorban nyert elhelyezést a légóltalmi óvóhely, mely egyúttal raktári célokra is igénybevehető, a transzformátorhelyiség, a gépterem, amelyben a vízlágyító, víztároló, melegvízkészítő és nyomásfokozó berendezések, valamint az összes gőz-, víz- és csatornavezetékek, továbbá a villamoskábelek is elhelyezést nyertek. A földszint a szorosan vett üzemi helyiségeket foglalja magában, az üzemi kezelés sorrendjében: a ruha-leadóhelyiség a rakodóról nyílik, osztályozó fülkékkel, közvetlen csatlakozással a fertőtlenítő helyiséghez. A fertőtlenítő az általánosan használt gőz- és nedves fertőtlenítőn kívül még formaldehides gázosító és cian fertőtlenítő készülékkel is el van látva. Ehhez csatlakoznak az öltözők, fürdő- és zuhanyozóhelyiségek, valamint a W. C.-k, olyan beosztással, hogy a fertőzött ruhát kezelő személy csakis szennyezett ruhájának levétele, majd fürdés és a tiszta munkaruha felvétele után kerülhet vissza az üzemi helyiségekbe. A mosóterem páratelt, nedves levegőjének elvezetésére Wolpert-rendszerű szívófejekkel ellátott kémények, ködképződés megakadályozására Thermocell-rendszerű ködtelenítő berendezés szolgál. A mángorlóteremben van elhelyezve két gőzkalander, a rekeszes gőzsűrítő, a hidegmángorló és a kézi vasalóasztalok. Az ehhez csatlakozó vasalóhelyiség-csoport varróműhelyből, szabóműhelyből, raktárszobából, továbbá a személyzet részére szükséges öltöző és W. C. helyiségekből áll. Ezek a felsorolt üzemi helyiségek U-alakban zárják körül a felülről világított tisztaruha-raktárt. A főbejárat mellett vannak az irodahelyiségek s a bejáró alkalmazottak öltözői, zuhanyzói.

Az emeleten a bennlakó alkalmazottak lakóhelyiségei vannak, külön női osztállyal 24 és férfiosztállyal 12 alkalmazott elhelyezésére szolgáló 4–7 ágyas szobákkal, az előbbi részen 3 felügyelő apáca, az utóbbi részen két nő alkalmazott részére külön lakrészrel. Mindkét osztály külön ebédlővel, tálalóval, továbbá mosdó-, zuhanyozóhelyiségekkel és fürdőszobával rendelkezik.

1. Személyzeti lakások folyosója a beépített ruhaszekrényekkel.
2. Személyzeti étterem.
3. Hatágyas személyzeti lakószoba.
4. Mosóüzemi épület délkeletről nézve.
5. Tisztaruha-raktár.
6. Mosóterem.
7. Vasalóasztalok villamos vasalókkal, az előtérben hidegmángorló.
8. Ruha-, lúg- és keményítőfőző-üstök.

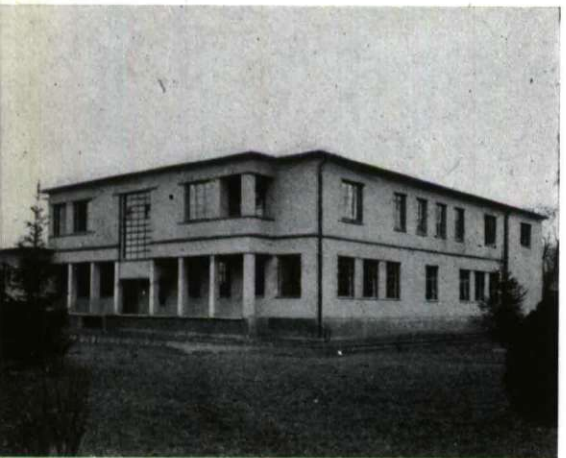
1.

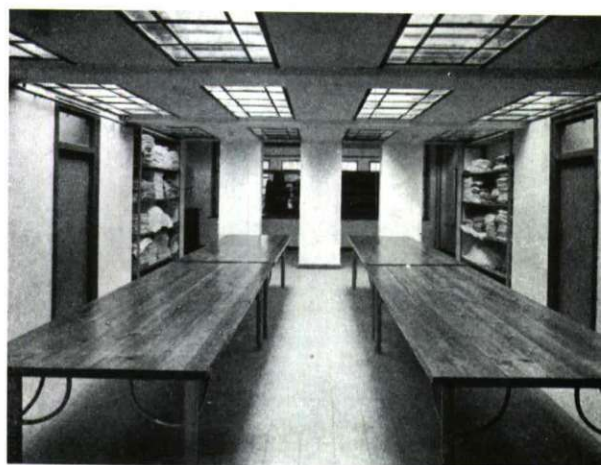
2.

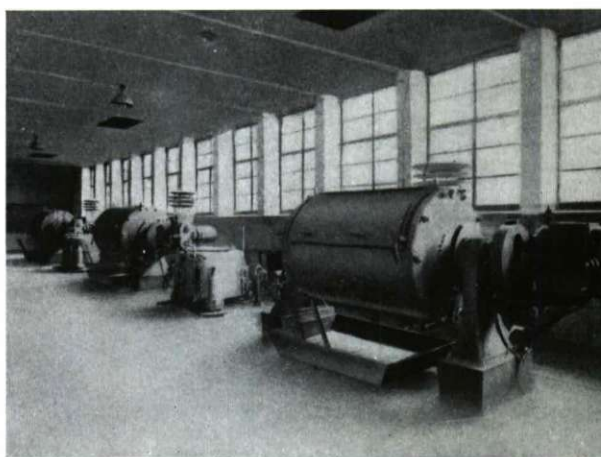
3.

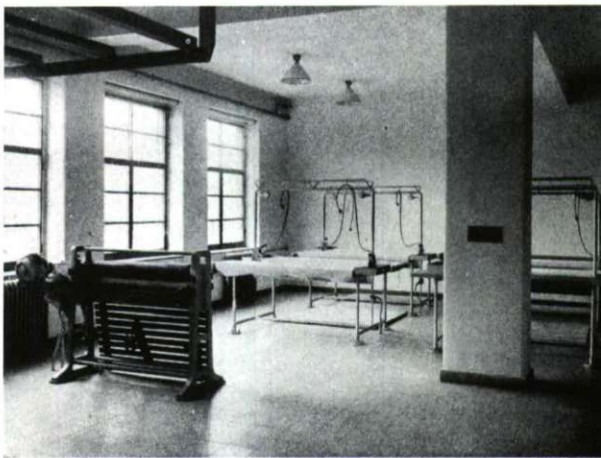
4.

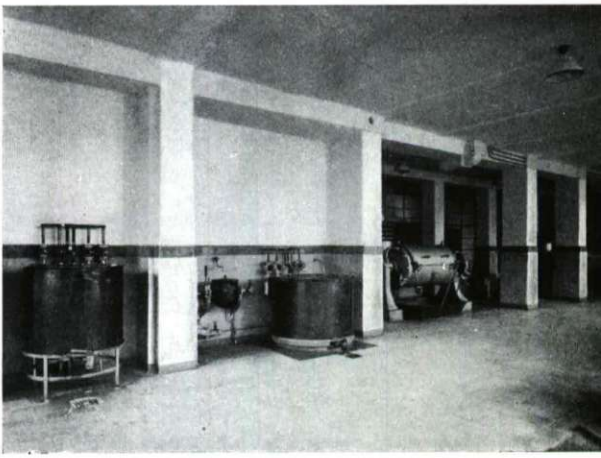
5.

6.

7.

8.

SZABADSÁG-TÉR 15

TÁBLAÜVEG
TÜKRÜVEG
MÁRVÁNYÜVEG
ORNAMENTÜVEG
KATEDRÁLÜVEG

TELEFON: 129-403*

ÜVEGTÉGLA
ÜVEGFONÁL
„THORAX” BIZTONSÁGI
ÜVEG · SZINES ÜVEG
DRÓT- és NYERSÜVEG

SIKÜVEG-NAGYKERESKEDÉS

Külföldi lapszemle

DER BAUMEISTER 1941. júniusi számában nürnbergi és zürichi vidéki házakat találunk. Nürnberg környékéről való az Ebert János és Ottó építészek által tervezett villa. Az épület nagy kertben, a kert erdők közelében fekszik. A ház hatalmas, lakótérül kihasznált tetőszékével kitűnően illeszkedik a környezetbe. A kert és ház a számos üvegezett ajtón keresztül jól kapcsolódik egymáshoz. A tető nyugalmát a kevés kiépített ablak nem zavarja. Az épület alaprajzilag hosszúkas négyszög, hossz tengelyével észak felé tájolva, a földszintjén üzemi és lakóhelyiségek, az

PÁZSY JÓZSEF
ÉPÍTŐMESTER
BUDAPEST, I. ORSZÁGHÁZ U. 25.
TEL: 161-241.

ÜVEGBETON

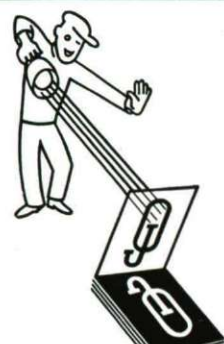
Parkettát

a legjobb kivitelben
szállít, lerak, javít

LÁNG JÓZSEF

parkettázó és padlózási vállalata
VI., MUNKÁCSY MIHÁLY-U. 23
Telefon: 129-211, 315-060

emeletén hálóhelyiségek vannak. Zürich mellett Küssnachtánál a tó tükre fölött mintegy 110 m magasan fekszik Tobler W. J. által tervezett villa, északról erdővel szegélyezve, mintegy 1400 m² nagyságú telken. Az enyhe lejtésű telket terraszokkal rendezték, az épület déli oldalán lehetőleg kevés növényzettel, úgyhogy azok a kilátást a tó felé ne zavarják. Maga az épület egyemeletes, lapos tetőszékkel, főformája szintén hosszúkas négyszög,

**Fény-
másolatok**

**Gyorsan
szépen
olcsón**

Magyar Vegykészítményű Papírgyár
OSER JAKAB
Budapest, VI., Ó-utca 49. Tel. 123-890

LIFT
HAVERLAND
BUDAPEST

„DABEG”
víztisztító berendezések,
mélyfúrások, kútépítés

„HYDRO” részvénytársaság
vízbeszerzés, víz-
tisztítás és talajkutatás
számára

„DABEG”
benzinkutak, hatóságilag eng.
tárolóberendezések tűzveszélyes
folyadékok számára

Műszaki Berendezéseket
Forgalombahozó k. f. t.
Budapest, VIII., Vajda Hunyad-u. 17
Telefon: 138-255

SEMPERNOVA

a legtartósabb nemesvakolat, kapható minden színben

ELSŐ MAGYAR „SEMPERNOVA” NEMESVAKOLAT-GYÁR • Budapest, VI., Lövölde-tér 4. Telefon: 221-050

BOHN TESTVÉREK TÉGLAGYÁR RT.

BUDAPEST, III., BÉCSI-ÚT 166

Falazó-, válaszfal- és földemléglák

KOLLARIT

MŰSZAKI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-ÚT 101. TELEFON: 136-228

hossztengelyével észak-dél irányba tájolva, amelyet a nyugati szárnyon tervezett garázs és a keletre helyezett loggia Z-formára módosít. Az épület megjelenésében a terephez és a kilátáshoz alkalmazkodott. A kerttel a kapcsolatot a loggia és a nappali tágas virágablaka adja meg. Alaprendezése elvben az előbbihez hasonló, a földszinten lakóhelyiségek, konyha és garázs, az emeleten hálók helyiségek helyezkednek el. Elrendezésben és alaprajzban erősen hasonló ugyancsak Tobler építész által Itschnach-Zürichben tervezett villa. Érdekes a Voitsbergben létesített tejüzemről szóló cikk. A tej feldolgozásának minden ágát felölelő üzemet teljes részle-

STIEBER FÉLE ÉPÍTÉSI ÉS IPARI R.-T.
BPEST, XI. CSURGÓI-ÚT 28.
Csiszoló korongok — Üvegtetők
gyártása — Minőségi kivitelben

A c é l a b l a k o k

F é m p o r t á l o k

Sajtolt ajtók és tokok

É p ü l e t l a k a t o s

és v a s s z e r k e z e t e k

Elevator

felvonó- és gépgyár kft.
XIII., Jász-utca 76. Tel: 493-070

LIFTEK

tességgel, annak elhelyezésétől szerkezeti és üzemi részleteiig mindenre kiterjedően ismerteti. Hans Schrüll-kamp Krefeldben tervezett új vendéglőit ismerteti még a lap. A Kaiserhaus Klause, a Kaiserhaus Café, Rheinischer Hof mind kitűnnek szellemes alaprajzi elrendezésükkel, kényelmes és a rajnamenti ízlésnek megfelelő bútorkészítéssel és berendezésükkel, kellemes és meghitt sarkakkal valóban kiváló példái a jól átgondolt vendéglő-elrendezéseknek. Figyelemreméltó, hogy régi épületben berendezett üzemnél milyen szerencsésen tudják a vendéglő reklámozását szolgáló homlokzatot megtervezni, anélkül, hogy az épület értékes régi homlokzatát elrontanák. (Névery Gábor)

Kovács is...
Tricosal
beton víztelenítéséhez
Fluak
felületek
edzéséhez
Friedländer
Budapest, m. Lajos-utca 92.
Tel.: 162-637

Az
Egeresi Gipszgyár és Vegyiművek Rt.
Egeres (Kolozs megye) által gyártott
EGERESI GIPSZET
vagóntételben Budapesten a
KARBONPAPÍR IPAR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, VI., LEHEL-UTCA 14
Telefon: 299-010
árusítja

Král Gyula kőfaragómester
kő- és márványárugyártelepe
épület, síremlék, oltár, emlékmű stb. munkák
Budapest, III., Lajos-utca 77/79. Tel.: 163-116
Kőbányauzem: Budakalász

THERMOPHOR
házikémények és szellőző-
berendezések, NEDVES
FALAK KISZÁRÍTÁSA
áramlólevegő-rendszerrel

Custodis Alfonz Rt.
V., Nádor-utca 19. Tel.: 112 007

PREGITZER FERENC cementárugyár

Budapest, XIV., Angol-utca 30. Telefon: 297-921

Sérült alapok javítása Talajkövesítés, Joosten-eljárás Cement bepréslés

LISKA JENŐ
okl. gépészmérnök
Budapest, VIII., Orczy-út 22
Telefon: 342-951

DER BAUMEISTER 1941. júliusi száma bemutatja a brombergi Albrecht Dürer-iskolát. Az iskola, amely még a lengyel megszállás alatt a német iskolaegyesület munkásságának eredményeként keletkezett, egy népiskolát, gimnáziumot és műszaki iskolát foglal magában. Mindegyik iskola alaprajzilag észak-kelet, dél-nyugat irányban tájolt hosszú-
kás négyszög, amelyet keresztszárnyak kötnek össze. A keresztszárnyakban a tornatermek és az ünnepi csarnok foglal helyet. A tornatermek előtt van a sporttér. Az épületszárnyak között két belső udvar keletkezett, ezek közül az elsőt kertül képezték ki, ahol a tanerők és az ifjúság felüdülhet, ahol szabadtéri játékokat és ünnep-

Hűtő, szárító, szellőző, ködtelenítő, légnedvesítő
„Eselgé” kompresszor-telepek
Légvonalszerkesztésű **ventilátorok** minden célra és teljesítményre
SCHUBAUER mérnök Budapest, III., Föld-utca 51. Telefon: 162-206

Építőanyagot olcsó árban és kitűnő
minőségben szállít
NERVETTI VIKTOR
építési anyagkereskedelmi vállalata
Budapest, VII., Rákóczi-út 80. Tel.: 224-042

ASPHALTIPARI ÉS ÚTÉPÍTŐ R. T.

BUDAPEST, XIII., VÁCI-ÚT 35. — TELEFON: 498-114, 291-488

Öntött és hengerelt aszfaltburkolatok. — Asphalt comprimé. — Bitumenes és kátrányos szigetelőlemezek gyártása. — A neuchateli természetes aszfaltbányák engedélyese és kizárólagos képviselője. — Aszfalt kiöntő anyag.

ségeket lehet tartani. Az épületcsoport külsejében a helyi jelleg kellőképpen megnyilatkozik. Fa, klinkertégla és terméskő-anyagokból készült a homlokzat, a sötét klinkerben lévő fehér hézagolás, a fehér ablak- és ajtószervezetek és a világos terméskőkeretek életet adnak a homlokzatnak. Hasonló szellemben tervezték az épület belsőségeit is, ezek szép részleteikkel, falfestményeikkel, festett ajtóikkal, rácsaikkal, lépcsőházaikkal és termeikkel a külső képet méltón folytatják. A waschkei és filehnei és pakoschi templom megújítását ismer-teti még a lap. Mindhárom példánál megfigyelhető, hogy a cél főleg a régi értékek konzerválása volt és az

Sóskuti kőhomlokzatokat
és egyéb kőfaragómunkákat készít

WEISINGER GYÖRGY okl. mérnök, kőfaragó mester
Budapest, XIV., Egressy-út 23. — Telefon: 297-428
Az eredeti sóskuti nagybánya kizárólagos művelője

MAGYAR WAYSS és FREYTAG RT.
Építési vállalat — Magas, vasbeton, mély, víz és betonépítés
BUDAPEST, V., HARMINCAD-UTCA 6. SZÁM. — TELEFON: 180-800

SZIGMA NAGYSZILÁRDSÁGÚ BETONVAS
MAJOR LÁSZLÓ • BUDAPEST, V., DRÁVA-UTCA 22 • TELEFON: 298-495

Somogyi Béla

Eternit tetőfedő vállalat

Eternit csövek

Eternit falburkolások

*

Budapest, VI.,

Gróf Zichy Jenő-utca 37. Tel.: 118-355

**FOTOKOPIA
FÉNYMÁSOLÁS
SOKSZOROSÍTÁS**

**MŰSZAKI NYOMDA
KÁDÁR U. 4.
TEL: 113-901.**

CRITTALL

RENDSZERŰ SZAB. SUGÁRZÓFŰTÉS,
VIZVEZETÉKBERENDEZÉSI VÁLLALAT

KESZLER JENŐ ÉS FIVÉRE
V., BÁLVÁNY-UTCA 5. TEL.: 180-237

**KÖZPONTI FŰTÉSEK,
VIZVEZETÉKEK**

ROHONCI HUGÓ

okl. gépészmérnök. — Budapest,
XIII, Fóthi-út 19. Telefon: 290-876, 293-511

Új részletek teljesen a régiak szellemében készültek. Érdekes még a windsheimi Hoheneck-kastély kiépítése. Ez a vár 1132-ben keletkezett, sokszor cserélt gazdát, négy ízben feldúlták, többször leégett, a nemzeti szocializmus kezdetén nagy szerepet játszott azáltal, hogy Hitler kancellár a mozgalom akkori vezéreivel sokszor volt itt az akkori tulajdonos, Lehmann vendége. A párt győzelme után a vár állatorvosi főiskolává lett. A többszöri pusztítás az eredeti épületeket annyira nem kímélte, hogy a vár tökéletes helyreállítása még külsőleg sem volt lehetséges. Mindamellett arra törekedtek, hogy az új épület lehetőleg a régít tükrözze vissza. Mindenekelőtt a vár jellegzetes zártságát állították helyre, a keletkezett udvar a régi kapu helyén felépített kapun keresztül érhető el. Nem véletlen, hogy az új épületek nagy részben a régi alapokra kerültek. Az új felépítmények a régi-vel egyező tölgyfavázis modorban és falazással készültek. A földszinten az istállók, gazdasági és konyhaüzem és ebédlők helyezkedtek el, az emeleten tantermek és tanulóhelyiségek, még feljebb hálók helyiségek vannak. (Névery Gábor)

A magyar értelmiség
egyetlen általános jellegű,
közérdekű havi folyóirata a

MAGYAR SZEMLE

A szerkesztőbizottság elnöke:
GRÓF BETHLEN ISTVÁN

Alelnöke:
SZEKFÜ GYULA

Szerkeszti:
ECKHARDT SÁNDOR

*

Előfizetési ára magánszemélyeknek
évi 9.60 P

*

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Vilmos császár-út 26

*

Kérjen díjmentes mutatószámot

Minden építési célra kitűnően alkalmas,
téli meleg, nyári hűvös

préselt

nádlemez

3, 5, 7 cm vastagságban

**Pollak Ig. nádszövő-
gyártól, Soroksár**

Telefon: 147-380 (2-es mellékállomás)

**SZIGETELJEN
FALAT, PADLÓT
LÉGSZIGETELÉSSSEL**

AMBRUS, TEL. 120-864
BPEST, VI., JÓKAI-U. 28

MACSKÁSY ÁRPÁD

okleveles gépészmérnök műszaki vállalata
Szellőző, légűdítő, ködtelenítő,
központi fűtő, vízvezetési, víz-
termelői, csatornázási, óvóhelyi
berendezések

VI., Dessewffy-utca 16. Telefon: 127-670
Postatakarékpénztári csekk sz.: 21.391

Duska és Riedlmayer

központi fűtés, vízvezeték és
csatornázás berendezési vállalat
Budapest, II., Batthyány-utca 67-69

Telefon: 355-975

TRAVERTIN

és mindennemű kőfaragó munkát készít:
IFJ. TURRA ADOLF
kőfaragómester Budapest, VIII., Luther-u. 1/a.
Tel.: 140-329. Bánya- és üzemtelep: Budakalász.
Tel.: 162-036 19. mellékállomás

SEENGER BÉLA

m. kir. udvari kőfaragómester
Budapest, XI., Horthy Miklós-út 106

Készít mindennemű kő-
és márványmunkákat

BALLAI JÁNOS

egészségügyi berendezések vállalata
BUDAPEST, IV., FERENC JÓZSEF RAKPART 16

KÖZPONTI FŰTÉS, VÍZSZERE-
LÉS, SZELLŐZŐ BERENDEZÉSEK

PARKETTÁT

régit és újat szállít

Gerő Andor

parkét- és padlózási vállalata Budapest
V., Széchenyi-rakpart 19. Tel.: 123-952

LOMÁSI ERDŐIPAR R. T. MAGYARORSZÁGI ÜZEMEINEK KIRENDELTSÉGE

KOLOZSVÁR, MÁTYÁS KIRÁLY-TÉR 7. I. 3

*

TELEFON: 18-89

SZÁLLIT: Szatmárnémeti-Gőzfűrész-i és láposbányai (Szatmár megye) parkettagyárából, illetve fűrészéből a legkényesebb ízlést kielégítő bükk-, tölgy-, dió- és kőrisfából készült rendes és díszítő parkettát, különleges eljárással feketére színezett tölgyparkettát, kiváló osztályozású és minőségű bükk-, tölgy-, dió-, kőris- és juhar- stb. építő bútornyagot. Galócási (Csik vármegye), dédabiztrai és szovátai (Marostorda vármegye) fűrészéből bármilyen mennyiségű, méretű és osztályozású luc-jegenyefenyő és bükkfűrészárut

MODERNE BAUFORMEN 1941. júliusi füzeté bemutatja a német birodalmi posta alkalmazottai női hozzátartozóinak üdülését. Az épület meglévő réginek továbbépítése. Az új szárny északkelet-délnyugati tájolása derékszögben áll a régire, amellyel földszintes üvegezett folyosó köti össze. Az egyemeletes épület földszintjén helyezték el az üzemi helyiségeket és irodákat, az emeletin a vendégszobákat. A régi konyhaüzem látja el ezt az épületet is.

KELE MIHÁLY

ASZTALOSÁRU GYÁRA
Budapest, VIII., Örömvölgy-u. 38-40
Telefon: 131-298

DOBRAJ KÁLMÁN

gépészmérnök Budapest, V., Katona József-u. 41
Telefon, iroda és raktár: 121-019

Tervez és készít:

Mindenféle rendszerű központi, etage fűtési berendezéseket, vízvezetéseket, szellőztető, portalanító, porszívó, ködtelenítő, fűradtgőz és hulladékmeleg-értékesítés.

Hibás KÉMÉNYEK

kivakolására kérjen ajánlatot, amikor tataroz,

a „RAPA” szab.

Kéménykivakoló Vállalattól,

mely falbontás nélkül gépeivel belülről kivakol.

III., Lukács-utca 2. * Telefon: 357-612

CSÖVEK,

fürdőszoba felszerelések, bádógok tetőfedéshez, víz-, gőz-, gáz- és központi fűtési szerelvények

Magyar Cső- és Vaskereskedelmi R. T.

Budapest, V., Váci-út 30/32. szám. — Telefon: 299-006

Légvédelmi ajtók

Telefon 292-671

Pick Ede Utódai

Redőnyök

Bpest, XIII, Árboc-utca 1.

Az új szárny egyszerű tiszta formáival szépen illeszkedik bele a fás környezetbe. Az új épületben szép és ízléses belsőségeket alakítottak ki és ugyanakkor megújították a régi berendezését is. A lap bemutatja még a berlini Reiner cég új bútorait és berendezéseit, amelyeken az empire-ízlés új térhódítása mindjobban érezhető. (Névery Gábor)

Hazai Felvonó Vállalat

Megnagyobbított korszerűen felszerelt felvonógyár és iroda május hó 1-től Budapest, XIV., Nagy Lajos király útja 210/212. Telefon: 297-418.

LIFT

Freissler Antal felvonó és gépgyár rt.

Budapest, VI., Horn Ede-utca 4 — Telefon: 122-972, 117-847

*Modern
gyorsjáratú
felvonók*

KURZWEIL SÁNDOR

FESTÉKGYÁRA • BUDAPEST, VIII., NÉMET-UTCA 10-12

„STABITOL“

szín- és fényálló műköfestékek a

LEGJOBBAK

Fémszálas Picklin falsarokvédő és hermetikus elzárás
Budapest, VI., Podmaniczky-u. 63. T. 112-C55

Nedvességelleni szigetelés **SÁNDOR ARNOLD**
GOUDRON vállalat, VI., Podmaniczky-u. 29. Telefon: 116-353

KALLÓS MANÓ Kátrány-, aszfalt-, bőr-falszigetelőleme-
csász. és klr. udvari szállító zek. Mezőgazdasági és műszaki kenő-
Budapest, IX., Soroksári-út 142. Tel.: 131-948 anyagok és az összes kátránytermékek
vegyszeri gyára

MONATSHEFTE FÜR BAUKUNST UND STÄDTEBAU 1941. júliusi száma egy feldkirchi kórházra kiírt tervpályázatot ismertet. Az elsődíjas terv különösen a terepbe és a tájba való tökéletes illeszkedésével és művészi formáival tűnik ki. Előnyei közül való, hogy az épület a rendelkezésre álló területet jól osztja meg felhasználás szempontjából. Düsseldorfban a Sack gépgyár tervezőirodát létesített. Az épületet Dr. Ing. Hans Spiegel tervezte. A földszinten várótermek és üléstermek helyezkednek el, az emeleten van az előbbiektől teljesen elválasztva

HŐSZIGETELÉS ÉS HANGSZIGETELÉS

nélkül nincsen
KORSZERŰ
ÉRTÉKÁLLÓ
ÉPÍTKEZÉS

AZ ÉPÍTŐANYAG-
TECHNIKA MAI
ÁLLÁSA SZERINTI
LEGTÖKÉLETESEBB
MEGOLDÁST TE-
SZIK LEHETŐVE

AZ ULTRA-HAESZ hőszigetelőanyagok és
ULTRA-HAHAESZ hangszigetelőanyagok

KIZARÓLAGOSAN GYÁRTJA ÉS FORGALOMBA HOZZA ÉS A SZIGETELŐ MUNKÁK KIVITELEZÉSÉT IS VÁLLALJA.

„NAGYBÁTONY-ÚJLAKI” EGYESÜLT IPARMŰVEK RT

BUDAPEST, V., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 16. TELEFON: 18-18-08

Bukova Lajos

épületüveges és táblaüvegkereskedő
BUDAPEST, IX., Lónyay-utca 46.
Telefon: 187-026

Schmidt Frigyes

redőnykészítő. — Faredőnyök,
vászonedőnyök, mindenféle elsőtéftők
Budapest, VIII., Vig-utca 10. Telefon: 138-388

KNUTH K.

egészségügyi berendezések gyára
Budapest, VII., Garay-utca 10
TELEFONSZÁM: 224-801
Központi fűtés, vízvezeték-szerelés,
víztisztító berendezések, szellőző be-
rendezések, mosodaberendezések, ma-
gasnyomású gőzvezeték építése stb.

Szennyvíztisztító telepek

SADO házi kisderítők
PRISTER MŰVEK RT.
BUDAPEST, I., ATTILA-U. 95. 161-230

a nagy rajzterem. A rajzterem minden méretét a rajzoló ember és rajztáblája méreteiből határozták meg. A teremnek felső világítása van. Aribert Rödel építész Essenben azt a feladatot kapta, hogy az ősi Johannis-templom melletti áruháza újítsa meg és alakítsa át. A régi templom párkánymagassága a környező épületek párkánymagasságánál kisebb. Az építész feladata az volt, hogy a városképbe beleilleszkedő és a magasabb épületek-ről a szemet az alacsonyabb templomhoz átvetető megoldást találjon. (Névery Gábor)

MARBOIT KÖIPAR BUDAPEST, I., KELENHEGYI-ÚT 11 KAPUBEJÁRATOK,
PORTÁLOK

BUDAPEST-SZENTLORINCZI és TATAI CSERÉP- ÉS TÉGLAGYÁR
Részvénytársaság, Pestszentlőrinc

Bogdány és Társa Központi fűtés, vízvezeték és egészségügyi berendezések
Budapest, VI., Izabella-utca 79. Telefon: 120-988

**ÉPÜLET- ÉS PORTÁL-
ÜVEGEZÉSI VÁLLALAT BODORIK ANTAL** Budapest, VII., Károly-
körút 9. Tel.: 423-369

**A Magyar Építőművészet kiadóhivatala és szerkesztősége új címe: Budapest,
VII., Dohány-utca 20. III. 16. — Telefon: 223-668. — Postacsekkszám: 46.003**

POSNANSKY ÉS STRELITZ RT.

ASZFALT-FEDÉLLEMEZ- ÉS KÁTRÁNYVEGYTERMÉK-GYÁR BUDAPEST

Közp. iroda: V., Zsitvay Leó-u. 13. Gyár: Pestszenterzsébet, Horthy Miklós-út 63

BIEHN JÁNOS RT.

BUDAPEST, V., ALKOTMÁNY-UTCA 21 — TELEFON: 115-350

Tetőfedés, szigetelés, aszfaltburkolatok, kátránytermékek,
fedél és szigetelőlemezek gyártása, kocsikenőcs, gépszír

BITUMEN ÚTÉPÍTŐ RT.

BUDAPEST, V., ALKOTMÁNY-U. 21 — TELEFON: 115-350

Ú t b u r k o l a t o k k é s z í t é s e
öntött és hengerelt aszfaltból. Kátrányos és bitumenes keretek. Olajos portalanítás

SÁRKÁNY ERVIN ÉPÍTÉSZ ACÉLBETON BURKOLÓ VÁLLALAT

BUDAPEST, II., BEM JÓZSEF-UTCA 24. TELEFON: 166-539

„SÁRKÁNYBETON” JÁRDA- ÉS PADLÓBURKOLÁS

GROZIT

ASZFALT ÉS KÁTRÁNY VEGYITERMÉKGYÁR RT.

IRODA: BUDAPEST, V., SZENT ISTVÁN-KÖRÚT 22

Vasgerendákat Ácsító Részvénytársaság

BUDAPEST, VI., PODMANICZKY-UTCA 29

CHRONALIUM

*A kilincsek forgó részei nabaladalmazott
kopaszkodó persellyel vannak ellátva.*

*Rozsdamentes
Könnyű fém

Építetveretek
minden formában
minden árhöz
minden fajta rúthoz*

*Vigyázzat,
utánozók!*

*#
TÖRV. VÉDVE*

*Öntvények,
rudak, lemezek,
szalagok,
csövek és csavarok.*

GÁSPÁR VILMOS

FÉMKÜLÖNLEGESEGEK
BUDAPEST, VII, ALMASSY-TER 16. TEL. 228-488 • 228-253

